

Setlementti

ROHKEASTI IHMISEN PUOLELLA

Kotipolku -opas

Jyväskylän Setlementti
Joensuun Setlementti

Kotipolku -opas

Setlementtiliiton julkaisuja 1/2019

Tekstit:

Erno Kääriäinen, Aluepäälikkö, itä / Lapsi- ja nuorisotyö, Setlementtiliitto

Maia Fandi, koordinaattori, Jyväskylän setlementti

Heini Manner, ohjaaja, Joensuun setlementti

Valokuvat:

Simo Hämäläinen, Maia Fandi ja Oma Polku-nuorten ryhmä

Graafinen suunnittelu ja taitto:

Mainostoimisto Fontiina

Kirjapaino:

Kuopion Liikekirjapaino Oy 2019

Sisällys

Johdantosanat	7
Kotipolku-hanke	9
Oma Polku -ohjaustoiminta Jyväskylässä	
Tukikummitoiminta Joensuussa	
Miten hanke onnistui?.....	11
Millaisia konkreettisia vaikutuksia hankkeella oli kohderyhmälle	
Oma polku -toiminta	13
Tukikummitoiminta	14
Toimintaan osallistuneiden vapaaehtoisten ajatuksia	
Tärkeimmät oppimiskokemukset hankkeen aikana	
Oma polku – Jyväskylän Setlementin Oma Polku -toiminta	18
Mikä ihmeen Oma polku -mentori?	
Oma polku -mentoriperehdytys ja -mentorointimalli	
Oma polku -mentorointimalliin kuuluu:	
Mentori	
Miten saada mentorointimalli toimimaan?	
Oma polku -prosessin vaiheet	
Tukikummi – Joensuun Setlementin Tukikummitoiminta	24
Vapaaehtoinen Tukikummi	
Koulutus vapaaehtoisille	
Parien muodostaminen	
Parien itsenäiset tapaamiset vapaa-ajalla	
Vapaaehtoisten tuki	
Toiminnan päättäminen	
Toiminnan arviointi ja kehittäminen	
Tukikummi-koulutus – Ohjausmateriaali diaesityksen tueksi.....	29
Oheismateriaaleja.....	34
Setlementtiliitto	36

Johdantosanat

Tervehdys!

Erno Kääriäinen
Aluepäällikkö, itä /
Lapsi- ja nuorisotyö

Pidät kädessäsi Kotipolku-opasta, jonka toivon hyödyttävän Sinua työssäsi lasten ja nuorten parissa. Opas tuo esille kaikki ne huomiot ja hyvät käytännöt, joita yhteisessä hankkeessamme Jyväskylän ja Joensuun Settlementin kanssa havaitsimme yksin Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijanuorten ja yhteistyökumppaneiden kanssa vuonna 2018. Oppaan alussa saat pohjustusta Kotipolku-hankkeen tavoitteisiin ja havaintoihin ja sen jälkeen pääset tarkastelemaan tarkemmin Joensuussa ja Jyväskylässä toteutettuja menetelmiä **Oma Polku- ja Tukikummitoiminnassa**. Toivon, että näistä materiaaleista on apua, kun suunnittelet omia nuorisotyön toimintoja tai vaikkapa etsit uusia ideoita sekä maahanmuuttajien että kantasuomaisten nuorten kohtaamiseen.

Tätä kirjoittaessani elämme yhteiskunnassamme aikaa, jossa maahanmuuttajana ja erityisesti turvapaikanhakijana eläminen on melko haastavaa. Viha-

puhetta on jatkuvasti nähtävissä sosiaalisen median keskusteluissa. Usein näitä keskusteluja leimaa jatkuva yleistäminen ja myös erilaisten ääri-ilmiöiden lisääntyminen. Hyvinvointivaltiomme arvot – niin yhdenvertaisuus kuin humanitaarisuus – ovatkin koetuksella ja erityisesti turvapaikanhakijoina tulleet nostetaan usein keskusteluissa uhkana kaikkia meitä kohtaan. Osaammeko itse asettua näiden ihmisten asemaan? Kykenemmekö nähdä heidät jokaisen yksilönä, joka tulisi ymmärretyksi ihmisenä kaikkine kokemuksineen, heikkouksineen ja tarpeineen? Miten osaamme mahdollistaa reitit yhteiskuntaamme heille, jotka aidosti haluavatkin tutustua meihin, työllistyä ja vaikkapa perustaa joskus perheen?

Kotipolku- hankkeen kohderyhmän nuoret ovat yhteiskunnassamme erityisen haavoittuvassa asemassa ja suurena vaarana on ulkopuolisuuden tunne ja syrjäytymiskierre.

Lähes neljännes kaikista Suomen syrjäytyneistä tai syrjäytymisuhan alaisista nuorista on maahanmuuttajataustaisia (*Pekka Myrskylä 2012*). Turvapaikanhakijanuorten kotoutuminen yhteiskuntaan vaatiikin luontevia ihmiskontakteja, turvallisia yhteisöjä, vankkaa vierellä kulkemista sekä erityisesti aikaa. Elina Turjanmaan (2018) kohderyhmätutkimuksesta käy ilmi, että oleskeluaika Suomessa vaikuttaa merkittäväällä tavalla ystäväpiiriin rakentumiseen ja hiljattain maahan tulleilla nuorilla on vähiten suomalaisystäviä. Lisäksi kyseisen tutkimuksen nuorten haastatteluista ja hankkeemmekin pohjalta voidaan todeta, että toimintaa on aina suunniteltava nuoria osallistavasti ja tärkeässä osassa on vertaisuus, jossa huomioidaan nuorten erilaiset ikä- ja kieli/kulttuuritaustat. Lisäksi eri aikoja Suomessa olleita nuoria on saatava yhteiseen toimintaan mukaan. Ihmissuhteiden merkitystä maahamme turvapaikanhakijoina tulleiden elämässä ei voi liiaksi korostaa, mutta esimerkiksi nuorten maahanmuuttoa ja siihen liittyviä lähisuhteita ja -verkostoja on selvitetty liian vähän (*Nuorista Suomessa 2016*). Taustaselvityksissä ja hankkeessamme onkin havaittu, että yksinäisyyden kokemukset, hauraat suhteet vanhempiin, asunnottomuus ja kodin ulkopuolelle sijoitukset ovat verrattain yleisiä näiden nuorten keskuudessa. Lisäksi he kokevat muita helpommin rasismia ja syrjintää niin koulussa, työelämässä kuin vapaa-ajallakin. Ammatillista tuki- ja ohjauspalvelua on kohderyhmän nuorille usein tarjolla kuntien ja esimerkiksi asumisyksiköiden puolelta, mutta niiden kautta nuoret eivät välttämättä saa luotua luontevia ystävyyssuhteita vapaa-ajalleen. Myöskään yhteisöllisyyttä ja kaksisuuntaista kotouttamista vahvistavia vertaisryhmiä on tarjolla vähän tai ei ollenkaan. Tähän osasyynä on lähiverkoston puuttuminen nuorelta tai kielitaidottomuus. Näihin haasteisiin puutuimme Kotipolku-hankkeessamme.

Turvattomuuden tunne ja rasismi ovat ilmiöinä Suomessa nyt erittäin ajankohtaisia.

Siksi tässä oppaassamme haluamme erityisesti tuoda turvapaikanhakijataustaisten nuorten omaa ääntä kuuluviin, lisätä keskinäistä vuoropuhelua ja olla vahvistamassa turvallisten yhteisöjen rakentamista. Yhteisöjen rakentaminen onkin ollut settlementiliikkeen perusmissio Suomessa jo yli sata vuotta.

Erno Kääriäinen
Suomen Settlementiliitto ry

Jyvälän Setlementin Oma Polku -toiminta

- omankieliset mentorit toimivat nuorten kanssa pienryhmissä
- darin/persiankielinen ryhmä sekä somalinkielinen ryhmä, joissa yhteensä 25 nuorta (18–21 vuotta)
- nuorten toiveiden mukaista toimintaa viikoittain; keskusteluja, yhdessäoloa, kokkailua, vierailuja ja vierailijoita, suomalaisten nuorten tapaamista sekä viikonloppuretkiä
- yhteistyökumppanit Jyväskylän kaupungin kotoutumispalvelut, oppilaitokset ja järjestöt

Jyvälän
Setlementti

Joensuun Setlementin Tukikummitoiminta

- koulutetut vapaaehtoiset Tukikummit/perheet tapaavat nuoria vapaa-ajallaan
- toiminnassa mukana olevat nuoret iältään 15–19 vuotta
- parien näköistä toimintaa, yhteisiä tapaamisia sekä avoimeen toimintaan osallistumista
- yhteistyökumppanit Lukkarila Kodit Oy, Joensuun kaupungin maahanmuuttajapalvelut ja järjestöt

Joensuun
Setlementti

Matkan varrella opittua...

- perehdytykseen panostaminen on tärkeää
- viestinnän selkeys nuorten, vapaaehtoisten ja mentoreiden kanssa
- ruoka yhdistää! Tie kaikkien sydämeen käy vatsan kautta!
- nuoret tarvitsevat paljon kannustusta ja rohkaisua mielipiteidensä ilmaisuun
- lyhytkestoinen hanke on haastava

Kotipolku-hanke

Kotipolku-hanke oli vuonna 2018 toteutettu Suomen Setlementtiliitto ry:n, Joensuun Setlementti ry:n ja Jyväskylän Setlementti ry:n hankekokonaisuus, jonka tavoitteena oli tukea turvapaikanhakijoina ilman vanhempia Suomeen tulleiden ja oleskeluluvan saaneiden nuorten kotoutumista. Hanke toteutettiin lukuisten paikallisten yhteisöryhmien kanssa. Hankkeen rahoittamisesta vastasi Työ- ja elinkeinoministeriö. Valmistelutyön tuloksena syntyi yhteinen vaikuttava, kahden paikkakunnan ja kolmen asiantuntijaorganisaation erityisosaamista ja olemassa olevia toimintamalleja ja tavoitteita hyödyntävä kokonaisuus, jolla vastattiin maahanmuuttajanuorten ja myös kotoutumisen erityisiin haasteisiin. Jo ennen hanketta oli havaittu, että yksin tulleiden nuorten sosiaaliset verkostot olivat kovin viranomaispainotteisia ja kohderyhmän nuorilla oli suhteellisen vähän luontaisia kontakteja ja kiinnittymispintoja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Hankkeen aikana Joensuussa toteutettiin Tukikummitoimintaa ja Jyväskylässä Oma Polku-toimintaa. Paikallistoimintojen lisäksi hankkeella oli yhteinen ohjausryhmä, jossa jaettiin kokemuksia, suunniteltiin hankealueen yhteisiä toimintoja sekä suunniteltiin hankkeen arviointiin liittyviä käytäntöjä. Kuopiossa toimineen Setlementti Puijolan SideKick- sisarhankkeen kanssa työskenneltiin myös tiiviissä yhteistyössä.

Oma Polku -ohjaustoiminta Jyväskylässä

Oma polku -ohjaustoiminta perustui rinnalla kulkevien omankielisten ohjaajien eli mentoroiden tukeen Oma Polku- ohjaustoiminnan tavoitteena oli a) tukea ilman vanhempia maahan tulleiden nuorten kotoutumista erityisesti nk. nivelvaiheessa vahvistamalla nuorten sosiaalista verkostoa, arjen hallinnan taitoja ja opiskeluvälmiuksia b) tarjota nuorille kohdennettua, säännöllistä ja tavoitteellista yksilö- ja vertaisryhmäohjausta, joka antaa nuorelle eväitä arjen hallintaan ja opiskeluun sekä c) laajentaa tarjolla ole-

via nuorille suunnattuja palveluita, tarjoamalla heille oman kielisiä ja kulttuuritaustat ymmärtäviä rinnalla kulkijoita, joiden tehtävänä oli rakentaa siltää, poluttua ja vahvistaa verkostoyhteistyötä nuoren kotoutumisen tueksi. Yhteistyötä kohderyhmän tavoittamiseksi tehtiin Jyväskylän kaupungin kotoutumispalveluiden ja oppilaitosten kanssa Oma Polku mentorin tehtävä oli tukea nuorta itsenäiseen elämään siirtymisen haasteissa, toimia linkkinä suomalaisen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Pienryhmätoiminnan kautta nuori sai myös voimavaroja

Tukikummitoiminta Joensuussa

Tukikummitoiminnassa Joensuussa yksin alaikäisinä Suomeen tulleille nuorille koulutettiin turvallisia ja luotettavia, yli 18-vuotiaita aikuisia arjen tueksi ja rinnalla kulkijoiksi. Toiminnassa mukana olevia vapaaehtoisia ja hyödyn saavia nuoria vuoden aikana oli noin 20 henkilöä. Vapaaehtoisia rekrytoitiin niin sosiaalisessa mediassa, lehtimainoksilla, viestimällä oppilaitoksiin sekä vapaaehtoisten rekrytointitilaisuuksissa kasvatus-, nuoriso- ja sosiaalialan oppilaitoksissa. Vapaaehtoistyön kehittämisessä tehtiin alueellista yhteistyötä ja jaettiin hyviä käytänteitä setlementtikentän toimijoiden kanssa yhteisessä ohjausryhmässä. Joensuun Setlementti ja sen vapaaehtoiset sitoutuivat Tukikummitoimintaan vuoden ajaksi. Vapaaehtoiset tapasivat omia tukinuriaan 1-4 kertaa kuukaudessa. Vapaaehtoiset sitoutuivat ohjaukseen, johon kuuluivat yksilökohtaiset ohjauskeskustelut, sekä säännöllisesti järjestettävät ohjaukset erityisesti ongelmatilanteissa. Lisäksi vapaaehtoisille järjestettiin erillistä virkistystä, vertaistapaamisia, jatkokoulutuksia ja vapaaehtoisten yhteisiä tapahtumapäiviä. Joensuun Setlementti ja hankekumppani Lukkarila Kodit ovat tehneet yhteistyötä jo vuodesta 2013 saakka ja toimivat tässäkin hankkeessa vahvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Yhteistyössä ilman vanhempia maahan tulleet, oleskeluluvan saaneet lapset ja nuoret saivat Joensuun Setlementin vapaaehtoisia isosisaruksia arjen rinnalla kulkijoiksi. Lisäksi yhteistyössä on pidetty psykososiaalista tukea tarjoava pienryhmä nuorille miehille sekä tarjottu toiminnallisia tutustumiskäyntejä erilaisiin harrastusmahdollisuuksiin. Tukikummitoiminnan mallissa sovelletaan Joensuun Setlementin vapaaehtoistyön erityisosaamista, jota on kehitetty vuodesta 2013 saakka nuorisotyössä ja isosisarustoiminnassa.

KOTIPOLKU-HANKE

JYVÄSKYLÄ & JOENSUU

ON TAVOITTANUT

46 kohderyhmän nuorta, joista

29 osallistui toimintaan aktiivisesti

OMA POLKU

4

omankielistä mentoria

TUKIKUMMI- TOIMINTA

20

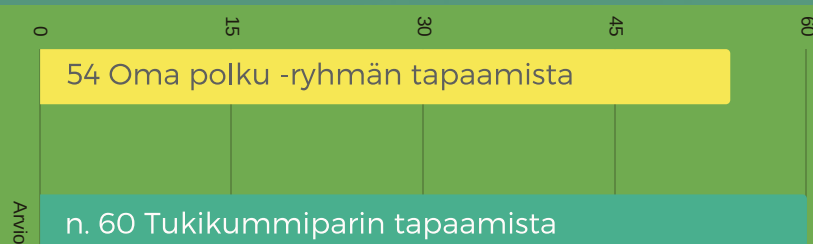
vapaaehtoista ja heidän
perheenjäsentään

"Oma polku on vaikuttanut siihen, että
en ole yksin kotona"

-Oma polku -nuori

"Olen tyytyväinen ja onnellinen saadessani elämäni
tämäkaltaista toimintaa. Lämmittää mieltä ja sydäntä."

-Tukikummi

NUORISTA

89%

Haluaa jatkaa toiminnassa ensi vuonna

11% miettii vielä

* 19 vastaajaa 29:sta nuoresta

"Minun suomen kieli on parantunut ja
opin puhumaan rohkeasti"

-Oma polku -nuori

"Minä pelaan yhdessä lasten kanssa.
Aina mukava mennä käymään perheen luona"

-Tukikummitoiminnan nuori

Miten hanke onnistui?

Hankkeen päätavoitteena vuonna 2018 oli kartoittaa ja rakentaa konkreettiset toimintaedellytykset sekä yhteiselle alueelliselle hankeyhteistyölle että paikallisille toiminnoille. Tukikummitoiminta ja Oma Polku-toiminta tavoittivatkin suhteellisen hyvin kohderyhmän nuoria sekä yhteistyökumppaneita. Tällä varmistettiin asianmukaisten pilotoitien ja palveluiden kohdentamisessa. Toimintoja syvennetään ja juurrutetaan vuonna 2019 KOTIPOLKU 2- hankkeen muodossa. Toimintojen sisältöjä pyrittiin jo alusta saakka myös vakiinnuttamaan osaksi paikallisyhdistysten muita toimintoja, kytkeillä ne luontevaksi osaksi perustoimintaa. Lisäksi toimintojen sisältöjä (tukikummi- ja mentorikoulutus) ja työmenetelmiä jaettiin toimijoiden kesken ja hyödynnettiin muun muassa valtakunnallisessa nuorten tapahtumassa Tampereella lokakuussa 2018. Lisäksi hankkeen loppuvaiheessa keskeyttiin yhteiseen arviointitiedon hyödyntämiseen.

Kotipolku- hankkeen toiminnalle laadittiin yhteiset vaikuttavuusindikaattorit sekä kohderyhmän kyselykartoituksen teemat, joita olivat: 1) Kieli ja kulttuuri 2) Arjen taidot, työ ja opiskelu 3) Mielekäs vapaa-aika sekä 4) Yksinäisyys – ystävyyssuhteet.

Millaisia konkreettisia vaikutuksia hankkeella oli kohderyhmälle

Kotipolku-hankkeen toimintojen kautta haluttiin vahvistaa yksin tulleiden nuorten hyvinvointia ja vähentää yksinäisyyttä. Moni kohderyhmän nuorista on kertonut kokevansa yksinäisyyttä ja haastetta varsinkin suomalaisiin tutustumisessa. Sekä yksilöllisessä ja luottamuksellisessa tukisuhteessa omaan Tukikummiin että turvallisessa pienryhmässä,

omankielisten mentoreiden ohjauksessa, voitiin auttaa nuorta ja käsitellä näitäkin asioita. Jyväskylän mentorit ovat myös itse aikoinaan muuttaneet Suomeen muualta ja he toimivat myös roolimalleina nuorille. Joensuussa kohderyhmän nuoret kuvailivat osallistumisensa motiiveiksi halun kokeilla uusia asioita, mahdollisuuden viettää aikaa perheen kanssa sekä toiveen siitä, että toiminnasta seuraa "jotakin hyvää heidän arkeensa". Tukikummitoimintaan mukaan lähteneiden vapaaehtoisten tahtotila toiminnan jatkumisen suhteen on ollut alusta asti vahva ja monet toivovat tapaa- misten sekä niiden myötä syntyvän ihmissuhteen kantavan pitkään. Motivoituneiden vapaaehtoisten ja vertaisohjaajuden myötä myös hankekauden jälkeiset vaikutukset kohderyhmälle on nähty merkityksellisinä.

Hankkeen vaikutukset yhteistyöorganisaatioiden (liitto ja paikallisyhdistykset) näkökulmasta ovat keskittyneet muun muassa eri kaupunkien väliseen alueyhteistyöhön ja vahvaan osaamisen tunnistamiseen ja jakamiseen. Monissa Suomen settlementeissa tehdään monipuolista kotouttamistoimintaa ja tämä hanke täydentää kokonaisuutta.

Oma polku -toiminta

Koordinaattori
Maia Fandi

Oma polku -toimintaan osallistui vuoden 2018 touko – joulukuun aikana 25 nuorta, joista 75% osallistui toimintaan säännöllisesti. Lisäksi varsinkin kesäaikaan tapaamisiin tuli mukaan nuorten kaverit (niin ikään yksintulleita nuoria muista kaupungeista), heidät mukaan lukien toimintaan tavoitettiin 33 kohderyhmän nuorta. Darinkielinen ryhmä käynnistyi toukokuussa ja somalinkielinen ryhmä elokuussa. Oma polku -toiminnassa vuoden 2018 oli aikana oli 401 käyntikertaa. Lisäksi nuorille

on loma-aktiviteetteja kolmena päivänä joulun ja uuden vuoden välillä. ARVIOINNISSA käytimme erilaisia menetelmiä, kuten draaman keinoja, ryhmäkeskustelua ja henkilökohtaista palautelomaketta. Nuorten palaute oli pääasiassa positiivista ja hyvää. Toiminta ja sen arviointi on jaettu neljään ryhmään.

1) Kieli ja kulttuuri

"Minun suomen kieli on parantunut."

"Opin puhumaan rohkeasti."

"En voi sanoa, mitä voi olla parempi, minulla on ollut kaikki hyvin teidän kanssa."

"Olisi hyvä, että tämä toiminta jatkuisi ensi vuonnakin."

"Mentorit auttavat, jos en ymmärrä."

Parhaina asioina koettiin keskustelu suomeksi ja mentoreiden apu kielen kanssa: suomea saa puhua niin paljon kuin osaa, mutta tarvittaessa voi puhua myös omalla äidinkiellään, esimerkiksi jos on joku vaikea asia tai tunne kerrottavana. Myös erilaiset retket (Tampereen ja Piispalan retki) olivat nuorten mielestä hyviä asioita toiminnan aikana.

2) Arjen taidot, työ, opiskelu

Oma polku -ryhmät kokoontuivat noin kerran viikossa. Välillä kieliryhmillä oli omat tapaamiset, välillä yhteiset. Tapaamisissa nousivat tärkeiksi arjen taidot, kuten ruuanlaitto.

Nuorten tapaamisissa oli nuorten toivomia sekä nuorten tarpeista nousevia teemoja, kuten:

- Ruoka ja ruuanlaitto (välipalat, kotimaan ruoka ja suomalainen ruoka)
- Musiikki
- Liikunta (kiipeily, capoeira, trampoliinit)
- Vierailut
- Vierailijat (esim. afganistanilaistaustainen nuori kaupunginvaltuutettu, terveystiedon opettaja, opinto-ohjaaja)
- Terveys

3) Mielekäs vapaa-aika

Nuoret oppivat tapaamisissa lisää suomea ja suomalaista kulttuurista ja yhteiskunnasta. Nuoret saivat keskustella itseään askarruttavista asioista ja ilmaista omia ajatuksiaan turvallisessa ilmapiirissä. Nuoret oppivat uusia taitoja (esim. ruuanlaitto) ja pääsivät käymään uusissa paikoissa (seinäkiipeily, museo, retket Tampereelle, leirikeskukseen ja Helsinkiin).

4) Yksinäisyys - ystävyysuhteet

"Oma polku on vaikuttanut siihen, että en ole yksin kotona."

OMA POLKU -nuoret toivoivat suomalaisten nuorten tapaamista ja tämän tiimoilta on järjestetty kerran kuussa syyskuusta alkaen Yhdessä! Nuorten tapaaminen yhteistyössä Yhdessä ei olla yksin -hyvinvointiyhteistyöhankkeen kanssa. Yhdessä! Nuorten tapaamisiin on kutsuttu mukaan suomalaisia nuoria IB-lukiosta sekä ammattikorkeakouluista.

Arvioinnissa nousi esille, että nuoret ovat saaneet rohkeutta puhua suomea ja kielitaito on parantunut toiminnan myötä. Kansalaistoiminnan keskus Matarassa järjestetyt Yhdessä!-tapaamiset suomalaisten nuorten kanssa olivat tärkeitä.

Mentorit kertoivat auttaneensa nuoria antamalla energiaa ja uskallusta, luottamuksen luominen, keskustelemalla ja rauhoittamalla, jos nuorella on ongelmia. Ryhmässä nuoret ovat myös puhuneet koti-ikävän tunteesta, mutta yksilöohjauksessa tämä ei ole mentoreiden mukaan tullut esille. Voidaan siis ajatella, että nuoret pitävät ryhmää turvallisena ja pystyvät keskustelemaan hankalistakin asioista porukassa. Mentorit kokivat, että heidän oma maahanmuuttajataustansa auttaa osaltaan ymmärtämään nuoria sekä kotoutumiseen liittyviä haasteita.

Tukikummitoiminta

Vapaaehtoistyön
ohjaaja
Heini Manner

Tukikummitoimintaan osallistuneiden nuorten kokemuksia kerättiin vapaaehtoistyön ohjaajan sekä nuorten kahden-keskisissä tapaamisissa marraskuussa 2018. Tapaamiset toteutettiin siten, että nuoret saivat sanoittaa omia kokemuksiaan mahdollisimman paljon itse. Tapaamiset järjestyivät kuuden toiminnassa mukana olevan nuoren kanssa.

1) Kieli ja kulttuuri

Kieleen ja kulttuuriin sekä erityisesti kulttuurisiin kokemuksiin liittyvät asiat nousivat keskusteluissa vahvasti esille. Jokainen nuori nosti esiin itselleen uusia kokemuksia ja tärkeitä asioita, jotka ovat toteutuneet Tukikummin kanssa:

- *"Haluan puhua suomen kieltä"*
- *Perheen kanssa HopLopissa*
- *Tukikummi näytti suomalaisen hautausmaan (kynttilä kummin vanhempien haudalle)*
- *"Kävimme autopesussa! Minä jo nostin hihat ylös, että missä pesuaine, mutta ajoimme pesukoneeseen."*
- *Jänismetsällä ja kalassa. Yötä Tukikummin luona ennen metsäreissua.*
- *"Hän näytti minulle vanhoja valokuvia. Kun Tukikummi oli nuori"*
- *Pelaamassa frisbeegolfia naapurikuntaan rakennetulla uudella radalla*
- *"Minä pelaan yhdessä perheen lasten kanssa. Aina mukava mennä (kylään perheen luo)"*
- *Päässyt käymään Tukikummin omakotitalossa. Ihana piha, jossa haluaa pelata oman lapsensa ja Tukikummin kanssa jalkapalloa ensi kesänä.*

Tukikummitoiminnan viestintä

Vaikka monet nuorista puhuvat jo hyvää suomea, on toiminnan aina ollut tärkeää selittää uudelleen mitä Tukikummin kanssa voi tehdä ja mitä toiminnalla tarkoitetaan. Myös Tukikummit itse ovat huomanneet saman ja he ovat selvittäneet toimintaa tapaamisten yhteydessä. Parit ovat viestineet keskenään ja sopineet tapaamisista pääsääntöisesti teksti- tai WhatsApp-viestein ja se on koettu toimivaksi. Osa nuorista vastaa Tukikummin lähettämiin WhatsApp-viesteihin ääniviestillä, sillä kokevat puhuvansa paremmin suomea kuin kirjoittavansa. Tukikummit ovat rohkaistuneet myös kirjoittamaan – virheet eivät haittaa.

2) Arjen taidot, työ ja opiskelu

Monilla toimintaan osallistuneilla nuorilla oli kiireinen syksy opiskelun suhteen, sillä aikuisten peruskoulu tuli heidän osaltaan päätökseen joulukuussa 2018. Osa nuo-

rista opiskeli lisäksi vielä iltalukiossa ylimääräisiä kursseja. Monet pohtivat jatko-opintojaan ja mikä ala olisi kiinnostava. Myös opiskelupaikkakunta on mietityttänyt, sillä osa haluaa hakea opiskelemaan muualle kuin Joensuuhun, joka koetaan liian pieneksi paikaksi. Nuoret ovat puhuneet suunnitelmistaan myös Tukikummeille, jotka ovat voineet olla avuksi ja vastailla kysymyksiin. Esimerkiksi nuori, joka miettii lähihoitajaopintoja ja hänen Tukikumminsa puolisolla on ko. koulutus. Yksi nuorista muutti syksyllä ensimmäiseen omaan kotiinsa yhdessä lapsensa kanssa. Hänen kohdallaan Tukikummillä on ollut erityinen rooli itsenäistymiseen ja esimerkiksi lapsenhoitoon ja suomalaiseen päiväkotimaailmaan liittyvissä asioissa. Nuori on kokenut, että Tukikummin apu on ollut todella tärkeää, sillä hän on voinut puhua lapsen ikäkehitykseen liittyvistä asioista ja kasvatuksesta sekä esimerkiksi auttaa päiväkodin lomakkeiden täyttämässä. Monille Tukikummitoiminnan pareille ruoanlaitto on ollut tärkeä yhteinen tekeminen. Parit ovat muun muassa leiponeet pipareita, valmistaneet syntymäpäiväaterian ja muuten vain kokanneet yhdessä. Eräät toimintaan osallistuvat nuoret olivat valmistaneet toisen Tukikummitoiminnalle yhdessä oman maansa ruokaa nuoren kotona.

3) Mielekäs vapaa-aika

Tukikummitoiminnan kautta nuoret ovat saaneet vapaa-ajalleen uudenlaista tekemistä yhdessä Tukikummin tai perheen kanssa. Lukkarila Kotien ohjaajille toiminnan vaikutukset ovat näkyneet erityisesti perheryhmäkodissa asuvien nuorten osalta. Itsenäisesti asuvien täysi-ikäisten jälkiseurannan nuorten osalta toiminta on ollut itsenäisempää. Lukkarila Kodit Oy:n sosiaalityöntekijä kuvailee Tukikummitoiminnan vaikutuksia nuorten vapaa-aikaan näin:

"Nuoret ovat saaneet tekemistä vapaa-aikaansa ja uusia kokemuksia tukikummin kanssa tehdyistä retkistä ym. aktiviteeteista. Perheryhmäkodissa asuvat nuoret ovat tulleet tapaamisista hyvillä mielin kotiin. (Jälkiseurannan nuorten osalta tapaamiset itsenäisempiä.) Nuoret ovat saaneet mahdollisuuden tutustua suomalaisiin koteihin ja tavalliseen elämään."

Jatkossa tapaamisten voidaan olettaa muotoutuvan nuorten vapaa-ajan osalta vielä mielekkäimmiksi, sillä Tukikummeilta kerättyjen huomioiden perusteella nuoret uskaltautuvat itse ehdottamaan tekemistä yhteisille tapaamisille sitä rohkeammin mitä useammin pari on toisiaan tavannut.

4) Yksinäisyys - ystävyysuhteet

Tukikummitoiminnalla haluttiin vaikuttaa ehkäisevästi nuorten yksinäisyyden kokemuksiin ja mahdollistaa luottamuksellisten suhteiden syntyminen. Omaan Tukikummiin tutustumisen lisäksi nuoret ovat tavanneet ihmisiä Tukikummin perheistä ja muusta lähipiiristä. Lisäksi nuoret ovat nähneet toisiaan yhteisissä tapaamisissa. Näitä yhtei-

siä tapaamisia on tarkoitus järjestää jatkossa enemmän, kun suhde oman Tukikummin kanssa on saanut tarpeeksi aikaa tutustumiselle. Lukkarila Kotien näkökulmasta toiminta on vaikuttanut nuorten verkoston laajentumisena ja omien merkityksellisten ihmissuhteiden mahdollistajana. Sosiaalityöntekijä kuvailee Tukikummitoiminnan vaikutuksia nuorten sosiaalisiin verkostoihin näin:

"Tukikummin tai -perheen saaminen on näkynyt nuorten sosiaalisen verkoston laajentumisena ja perheryhmäkodin ulkopuolisten ihmissuhteiden lisääntymisenä. Nuoret ovat saaneet tärkeitä henkilökohtaisia kontakteja suomalaisiin aikuisiin ja perheiden osalta myös lapsiin. Henkilökohtaiset kontaktit näyttäytyvät merkityksellisiltä, koska Lukkarilan työntekijät ovat kaikkia nuoria varten. On tärkeää, että nuorilla on työntekijöiden lisäksi myös muita aikuisia tukijoita elämässä."

Myös Tukikummeilta kerätyssä palautteessa nousi esiin ystävyysuhteen syntyminen toiminnan myötä:

"Olen iloinen, että päätin lähteä mukaan toimintaan. Olen saanut uuden ystävän ja monta muuta ihmistä, jota voi iloisesti moikata kaupungilla nähdessään, verkosto on laajentunut."

Toimintaan osallistuneiden vapaaehtoisten ajatuksia

Toiminnassa mukana olevilta vapaaehtoisilta pyydettiin kirjallista palautetta toiminnasta joulukuussa 2018. Kyse-lyyn vastasi 7 Tukikummi. Kaikki vastaajat mainitsivat tärkeimmäksi syyksi toimintaan osallistumiselle sen, että voivat olla läsnä nuoren elämässä. Lisäksi esiin nousi auttamisen halu ja uusiin ihmisiin tutustuminen. Myös turvapaikkapolitiikkaan liittyvät kysymykset nousivat vastauksissa esille:

"Turvapaikkapolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä mielestäni tärkeää ymmärtää, miten Suomen turvapaikkajärjestelmä vaikuttaa ihmisten elämiin. Tällaisissa suhteissa tulee itsekkin osaksi sitä järjestelmää, joka muuten jää monelle suomalaiselle tuntemattomaksi, ja sitä kautta omakin elämä väkisin politisoituu. Tämä on itselleni enemmän sivutuote kuin syy tukikummina toimimiselle."

Tukikummeilta kysyttiin mitkä asiat he ovat kokeneet omalla kohdallaan haastaviksi toiminnassa. Haasteiksi mainittiin aikataulujen yhteensovittaminen ja yhteisen tekemisen keksiminen. Vastauksissa mainittiin sekä nuoren epäaktiivisuus että Tukikummin oma kiireinen elämä tai oma epäaktiivisuus tapaamisten ehdottamisessa. Näiden asioiden kohdalla tuen antaminen jatkossa on erityisen tärkeää. Lisäksi kehittämisajatuksena tuotiin esille vaihtoehdoisen vapaaehtoistyön tarjoaminen:

"Olisiko jokin toimintamalli, jonka voisi esitellä, sitä varten jos toiminta ei ylipäänsä/parin kanssa tunnukaan itselle hyvältä?"

Toiminnan onnistumisiksi mainittiin yhteiset hetket ja kohtaamiset nuoren kanssa, nuoren ja kummin sopivuus toisil- lensa, aito molemminpuolinen välittämisen tunne, kulttuu- riin tutustuminen ja vapaaehtoiselle annettu tuki.

"Mahdollisuus tutustua maahanmuuttajanuoreen. Ilman tätä toimintaa en varmasti olisi tutustunut. Olemme eri-ikäisiä ja eri sukupuolta."

"Olen tyytyväinen ja onnellinen saadessani elämäni tämänkaltaista toimintaa. Lämmittää mieltä ja sydäntä. Tärkeää toimintaa moneltakin kannaltakatsottuna."

Tärkeimmät oppimiskokemukset hankkeen aikana

Joensuussa STEA:n tukeman Isosisarustotoiminnan pohja, johon Tukikummitoiminta on perustettu, on ollut erittäin helposti muokattavissa toimintaa palvelevaksi. Vapaaehtoisoulutuksen rakenne olikin hyvin toimiva eikä siihen tehty muutoksia toisen koulutuksen kohdalle. Jatkossa koulutusta halutaan kehittää jatkuvaksi siten, että toimintaan voi lähteä mukaan missä vaiheessa vuotta tahansa ilman, että tarvitsee odottaa seuraavaa koulutusta. Toiminnan markkinointia halutaan kohdentaa erityisesti perheille, sillä on koettu, että heidän osallistumisensa on parvellut nuoria parhaiten. Nuori on voinut esimerkiksi oman vointinsa mukaan valita, leikkiikö perheen lasten kanssa vai keskusteleeko vanhemmille. Lisäksi koulutukseen aiotaan sisällyttää laajemmin tietoa esimerkiksi mielenterveyden tukemisesta, sillä vielä vailla Tukikummita olevien nuorten keskuudessa psyykinen oireilu ja muut haasteet ovat suurempia tällä hetkellä.

Jatkossa vapaaehtoisten kouluttamisen osalta on panostettava erityisesti selkeyteen sekä vapaaehtoisten soveltuvuuteen Tukikummitoimintaan. Vaikka olimme koulutusprosessin ajan mielestämme selkeitä ja avoimia esimerkiksi nuorten ikähaarukan ja sukupuolen suhteen, oli osa toimintaan lähteneistä vapaaehtoisista ymmärtänyt asian toisin. Jotkut odottivat saavansa esimerkiksi pieniä

kummilapsia ja monet toivoivat nuorta, joka olisi "helppo" eli ei omaisi vakavaa traumataustaa ja oireilisi sen vuoksi. Tulevien koulutusten kohdalla toiminnan raameista tulee viestiä entistäkin selkeämmin sekä myös arvioida vapaaehtoisten soveltuvuutta tehtävään tarkemmin. Lisäksi on kerrottava selkeämmin, että etenkin alussa tapaamisten sopiminen ja yhteydenpito nuoren kanssa on vapaaehtoisen tehtävä, sillä on huomattu, että nuoret ehdottavat itse tapaamisia vasta kunnolla tutustuttuaan. Osa Tukikummeista on jättänyt paljon vastuuta aktiivisuudesta yhteydenpidossa nuorelle, minkä vuoksi tapaamisvälit ovat pitkittyneet ja tutustuminen vienyt sen vuoksi enemmän aikaa.

Yksi oppimiskokemuksista liittyi lyhyeen hanke-aikaan ja siihen, että tämänkaltaisen erityisessä kohderyhmässä olevien nuorten kanssa tehtävä työ vaatii aikaa luottamuksen syntymiselle. Vuonna 2018 Tukikummitoiminnan pariin yhteisiä tapaamisia ei järjestetty montaa, sillä haluttiin antaa pareille rauhaa tutustua ensin toisiinsa. Ensimmäiset toiveet yhteisten tapaamisten järjestämisestä tulikin ohjalle vasta loppuvuonna 2018. Tällaista yhteistä toimintaa tullaan järjestämään jatkossa enemmän ja osallistamaan parit sen suunnittelussa ja toteutuksessa. Hankkeessa mukana olevien työntekijöiden omat oppimiskokemukset liittyvät henkilökohtaisen tiedon ja ymmärryksen lisääntymiseen kotouttamistyössä ja osalle työntekijöistä hanke on tuonut myös lisätietoa järjestö- ja monikulttuurisesta työstä Suomessa.

Oma polku -hanke

Oma polku -mentoreiden koulutus

Tiistai 17.4 klo 9–11:30 Jyväskylässä

Klo 9–10 Hankkeen taustaa, Setlementtityön taustaa

Klo 10–10:45 Kotoutumispalveluiden psykologi Marleena

Klo 10:45 Kotoutumispalveluiden sosiaaliohjaaja Tanja

Klo 11:15 Yhteenveto ja kotitehtävä

Tiistai 24.4 klo 15:30 – 18:30 Viitajyvässä

Oma polku

- Rahoittaja Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM).
- Oma polku -hanke on osa Setlementtiliiton Kotipolku -hanketta.
- Toiminta-aika: vuoden 2018 loppu asti.
- Kohderyhmä: nuoret, jotka ovat tulleet Suomeen turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa (ns. yksin tulleet nuoret).
- Omankieliset ohjaajat/mentorit toimivat nuorten tukena.
- Tavoitteena on tarjota tukea 20 nuorelle.
- Työmuotoina yksilö- ja pienryhmätoiminta.

Oma polku

Jyväskylän Setlementin Oma Polku -toiminta

Meillä jokaisella on elämässä oma polkumme. Olemme tulossa jostain ja menossa jonnekin. Nyt olemme tässä. Joskus oma polku voi olla mutkikas. Joskus omaan polkuun voi tulla mutkia, joita ei itse olisi halunnut. Sota, vaino tai katastrofit voivat pakottaa jättämään kotimaan taakse. Omaa polkua voi joutua jatkamaan vieraassa, uudessa maassa. Yksi Suomeen tulleet nuoret ovat tämän tilanteen edessä.

Missä on mun polkuni, kun taakse jää kotimaa?

Missä on mun polkuni, kun perhe ja rakkaat jäävät taa?

Mikä on mun polkuni, kun ympärillä on kylmää ja pimeää?

Mikä on mun polkuni, kun ympärillä on niin paljon uutta, erilaista ja vierasta?

On erityisen haastavaa, jos omaa polkua pitää jatkaa vieraassa maassa. Ja varsinkin, jos elämän uudessa maassa joutuu aloittamaan alaikäisenä ilman perhettä. Uuden kielen oppiminen, uuden maan tapojen ja kulttuurin ymmärtäminen sekä koti-ikävä syövät voimia. Murrosikä ja aikuis-tuminen voivat tuoda haasteita. Epävarmuus omasta ja läheisten tulevaisuudesta mietityttää. Tällaisessa tilanteessa olevat nuoret tarvitsevat tukea, että he voivat löytää oman polkunsa uudessa maassa. Jotta he voivat hahmottaa, kuinka polkuaan jatkaa. Jotta he voivat löytää oman voimansa ja visionsa, kuinka voivat omaan polkuunsa vaikuttaa.

Oma polku -toiminta sekä Tukikummitoiminta kehitettiin vastaamaan tähän haasteeseen.

Mikä ihmeen Oma polku -mentori?

Oma polku -toiminnassa tarjotaan yksin tulleille nuorille mahdollisuus omankieliseen ohjaukseen ja tukeen. Oma polku -mentorit ovat nuorten kanssa samasta kieli- /kulttuuritaustasta tulevia turvallisia aikuisia. Omankielinen mentorointi on Oma polun erityispiirre. Meistä jokainen, joka on joskus viettänyt aikaa paikassa, jossa ympäristön kieli on muu kuin oma äidinkieli, tietää, että pidemmän päälle on äärimmäisen kuormittavaa ponnistella vieraalla kielellä. On turhauttavaa, kun sanottavaa olisi enemmän kuin mihin kielitaito riittää. Oma polku -toiminnan lähtökoh-tana on, että nuorilla on mahdollisuus käydä keskusteluja, saada neuvoja ja tietoa omalla kielellä. Osa nuorista ilmaisi selvästi, että haluavat puhua mahdollisimman paljon suomea ja Oma polku -toiminnan alussa sovittiinkin, että nuoret voivat puhua suomea niin paljon kuin haluavat ja vaihtaa kielen, kun haluavat. Toiminnan aikana osoittautui, että esimerkiksi tunteista ja muistoista puhuttaessa sekä vaike-

ampia tietosisältöjä käsiteltäessä nuoret halusivat puhua omaa äidinkieltään mentoreiden kanssa. Ilman omankielistä mentoria asioiden käsittely olisi jäänyt huomattavasti pinnallisemmaksi, omankielisyys toi toimintaan syvyyttä. Kaikkien osallistujien suomen kielen taito ei myöskään ollut yhtä vahva, mutta mentoreiden avustamana myös heikomman kielitaidon omaavat pystyivät osallistumaan keskusteluun. Mahdollisuus puhua omaa äidinkieltä myös tukee kotoutumista, sillä nuorilla on mahdollisuus kysyä ja ihmetellä monimutkaisiakin asioita ja saada niihin tukea.

Omankielisen ohjauksen lisäksi mentorit voivat jakaa nuorille kokemuksia kotoutumisesta ja toimia esimerkkeinä. Esimerkiksi he jakoivat nuorten kanssa, millaista oli, kun he aikoinaan tulivat Suomeen ja opettelivat kieltä, mistä he löysivät ystäviä. Mentorit ovat eläviä esimerkkejä siitä, että oman polun voi löytää uudesta maasta.

Oma polku -hankkeen käynnistysvaiheessa Oma polku -ohjaajien roolia mietittiin yhteistyössä yksin tulleiden nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten kanssa (kotoutumispalvelut, oppilaitokset). Yhteistyötahon edustaja tuumasi, että ohjaaja-termi assosioituu nuorten mielessä moneen jo olemassa olevaan pestiin (esim. perhe-ryhmäkodin ohjaaja, sosiaaliohjaaja) ja siksi olisi parempi, että omankielisillä Oma polku -ohjaajilla, jotka työskentelevät nuorten kanssa olisi joku muu titteli, sillä heidän roolinsa nuoren elämässä on myös selkeästi erilainen. Näin omankielisten ohjaajien titteliksi tuli Oma polku -mentorit.

Mentoroinnin juuret ovat tietävästi Kreikan mytologiasta. Ithakan kuningas, sotapäällikkö Odysseus, pyysi ennen sotaan lähtöään ystäväänsä Mentorin huolehtimaan pojastaan. Mentor kasvatti, opetti ja neuvoi poikaa useiden vuosien ajan. Mentorointi on tänä päivänä mm. työelämässä, opiskelussa ja muissakin yhteyksissä käytetty menetelmä, jossa tietoa ja osaamista – myös niin sanottua hiljaista tietoa – siirretään kokeneemmalta kokemattomammalle.

Osaava ja kokenut asiantuntija eli mentori neuvoo ja tukee nuorempaa. Mentorointisuhde perustuu avoimuuteen, molemminpuoliseen luottamukseen ja tasa-arvoisuuteen. Näin myös Oma polku -hankkeessa, jossa mentorit ovat turvallisia aikuisia, jotka kulkevat nuorten rinnalla. Oma polku -mentoreiden jakama hiljainen tieto liittyy kotoutumiseen, kielen oppimiseen ja arjen taitoihin suomalaisessa yhteiskunnassa.

Oma polku -mentoriperehdytys ja -mentorointimalli

Oma polku -mentorit työskentelevät työsuhteessa tunti-työntekijöinä. Toiminnan alussa potentiaaliset mentorit haastateltiin ja heille järjestettiin lyhyt perehdytys. Oma

Yksin tulleet nuoret Jyväskylässä

- Oleskeluluvan saaneita yksintulleita nuoria on Jyväskylässä 110.
- Pieni osa heistä on vielä alaikäisiä ja asuu asumisyksiköissä.
- Suurin osa on jo täyttänyt 18-vuotta ja asuu itsenäisesti tai tuetusti.
- Oma polku -hankkeessa tehdään yhteistyötä nuorten kanssa työskentelevien tahojen kanssa, esim. kotoutumispalvelut, oppilaitokset.
(Gradia ja Kristillinen opisto)

Jyväskylän
Setlementti

Kotoutumisen tuki

- Kaikki oleskeluluvan saaneet nuoret ovat kaupungin kotoutumispalveluiden asiakkaita.
- Kotoutumispalvelut ovat Oma polku -hankkeen tärkeä yhteistyötaho.
- Kotoutumispalvelujen tarkoituksena on tukea kotoutumisessa ensimmäiset kolme vuotta (oleskeluluvan saannin jälkeen).
Tukeen kuuluu sosiaalinen ja psyykkinen tuki.

Jyväskylän
Setlementti

Oma polku -hanke osana Jyväskylän toimintaa

- Kansalaisopisto
- Jyväskylän Jälkkärit
- Lapsi- ja nuorisotoiminta
- Kansalaistoiminta
- Hanke- ja kehittämistoiminta
→ Oma polku -hanke

Jyväskylän
Setlementti

polku -toimintaan osallistuneet nuoret olivat afganistanilaisia ja somalialaisia ja tämän mukaan määrittyi, että toimintaan tuntityöntekijöiksi rekrytoitiin darin, persian ja somalin kielisiä mentoreita.

Mentoreilta edellytettiin sosiaali-, kasvatus- tai ohjausalan opintoja tai aikaisempaa työskentelyä tai muuta relevanttia kokemusta kohderyhmän nuorten kanssa toimimisesta. Mentoriperehdytyksessä käsiteltiin Setlementtityön taustaa ja arvopohjaa, toiminnan lähtökohtia ja Oma polku -mentoroinnin mallia. Lisäksi perehdytyksessä olivat mukana kaupungin kotoutumispalveluiden psykologi ja sosiaaliohjaaja, jotka kertoivat yksintulleiden turvapaikanhakijataustaisten nuorten kanssa työskentelyn erityispiirteistä. Mentoriperehdytys koostui kahdesta n. neljän tunnin mittaisesta sessiosta. Tämän lisäksi mentoreilla oli koko toiminnan ajan koordinaattorin tuki työlleen sekä noin kuukausittain järjestetyt mentoritapaamiset, joissa ajankohtaisia asioita, onnistumisia ja haasteita käsiteltiin.

Oma polku -mentorointimalliin kuuluu:

- **Voimauttava työote.** Tarkoituksena on keskittyä vaikeuksien sijaan voimavaroihin ja niiden vahvistamiseen positiivisen toiminnan kautta. Mentoroinnin fokus on tässä hetkessä. Nuori voi halutessaan puhua menneisyydestään, mutta menneisyyden asioista ei varta vasten aleta kyselemään.
- **Motivointi.** Mentorit pyrkivät kannustamaan ja motivoimaan nuoria; kotiin ei kannata jäädä yksin suremaan hankalia asioita. Positiivisen pedagogiikan mukaisesti mentorit auttavat nuoria näkemään positiivista haastavissakin asioissa.
- **Osallisuus, nuorten kannustaminen omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaisuun.** Oma polku -toiminta rakentuu nuorten toiveille ja tarpeille. Jotta nuoret uskaltavat kertoa omia ajatuksiaan ja toiveitaan, tarvitaan turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri.
- **Turvallisuus ja luottamuksellisuus.** Yksintulleet nuoret ovat saattaneet kokea monia luopumisen ja hylkäämisen kokemuksia. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että toimintaympäristö on Oma polku -toiminnassa on sellainen, että jokainen voi kokea olevansa hyväksytty ja turvassa. Oma polku -mentorit ovat vaitiolovelvollisia.
- **Kotoutumisen ja arjen taitojen tukeminen.** Kotoutumisen tukeminen tarkoittaa laajaa kirjoa erilaisia asioita, esimerkiksi keskusteluja nuorille ajankohtaisista ja heitä askarruttavista aiheista, sosiaalisissa taidoissa ja arjen taidoissa tukemista. Oma polku -nuoret yhdessä mentoreiden kanssa ovat esimerkiksi leiponeet kotimaan leipää, opetelleet tekemään suomalaisia ruokia sekä tutustuneet ravitsemussuosituksiin. Lisäksi on keskusteltu hyvinvointiin, terveyteen ja uneen liittyvistä asioista.

Mentori

Mentori

- kuuntelee
- rohkaisee, kannustaa
- antaa nuorelle neuvoja ja ohjeita, kun nuori niitä pyytää tai hänen tilanne vaatii
- antaa nuorelle tilaa olla oma itsensä
- auttaa nuorta löytämään oman polkunsaa, nuoria kannustetaan keskittymään asioihin, joista he tykkäävät, jotka ovat heille tärkeitä.

Tavoitteena on vastavuoroinen ja luottamuksellinen suhde mentorin ja nuoren välillä. Mentori ei yksisuuntaisesti "opeta" nuorta vaan on rinnalla kulkija ja rohkaisija. Oma polku -toiminnassa jokainen nuori nähdään osaavana ja taitavana, arvokkaana yksilönä sellaisena kuin on.

Mentoreiden tehtävään kuului nuorten tukemisen ohella velvollisuuksia, kuten:

- Vaitiolovelvollisuus
- Velvollisuus pitää kiinni sovitusta asioista ja luvatuista sitoumuksista
- Velvollisuus raportoida omasta työstä (työtunnit)

On tärkeää, että nuori voi tuntea luottamusta niin mentoreita kuin ryhmää kohtaan. Niin nuorten kuin mentoreiden palautteessa nousikin esille ryhmässä käydyt keskustelut. Esille nousi kokemukset siitä, että ujous ja arkuus väistyi ja ryhmätapaamisissa käytyjen keskustelujen myötä löytyi rohkeus kertoa omia ajatuksia ja tunteita.

Oma polku -toiminnan ytimen muodostivat toiminnalliset tai keskustelupohjaiset ryhmätapaamiset. Ryhmätapaamisten rinnalla nuorilla oli mahdollisuus saada yksilöohjausta, mikäli heillä oli asioita, joista he eivät halunneet ryhmän kuullen puhua. Osa ryhmätapaamisista oli oman kieliryhmän kesken, osa molempien kieliryhmien yhteisiä ja osa avoimia tapaamisia, joihin kutsuttiin mukaan myös suomalaisia nuoria.

Miten saada mentorointimalli toimimaan?

Matkan varrella nousi esiin asioita, joihin on syytä kiinnittää huomiota toimintaa käynnistäessä ja toiminnan aikana.

1. huolelliset alkuhaastattelut sekä perehdytys potentiaalisille mentoreille.

Kuka tahansa saman kieliryhmän aikuinen, joka on asunut pidempään Suomessa, ei sovi nuorten mentoriksi. Mentorin rooli edellyttää, että on omalla kotoutumisen polullaan jo pitkällä ja että oma elämä on tasapainoisessa tilanteessa, että voi toimia nuorten tukena. Tärkeää on myös, että mentorit ovat ajankäytöllisesti valmiita sitoutumaan toimintaan.

2. Ennen sitoutumista toimintaan jokaisen mentorin kanssa keskustellaan hänen valmiuksistaan ja motiiveistaan lähteä mukaan toimintaan.

Miksi haluat olla mentori? Mitä annettavaa sinulla on? Mitä

Oma polku -mentori

- kuuntelee
- rohkaisee, kannustaa
- antaa nuorelle neuvoja ja ohjeita
- antaa nuorelle tilaa olla oma itsensä
- auttaa nuorta löytämään oman polkunsä
 - Vastavuoroinen ja luottamuksellinen suhde mentorin ja nuoren välillä

Jyväskylän
Setlementti

Oma polku -mentorin velvollisuudet

- Vaitiolovelvollisuus
- Velvollisuus pitää kiinni sovituista asioista ja luvatuista sitoumuksista
- Velvollisuus raportoida omasta työstä (työtunnit, sisältö)

Jyväskylän
Setlementti

Pohdinta: Motiivit ja odotukset

- Miksi haluan olla Oma polku -mentori?
- Mitä toivon ja odotan Oma polku -toiminnalta?
- Mikä minua mietityttää mentorina toimimisessa?

Jyväskylän
Setlementti

haluat oppia? Missä haluat kehittyä? Liian hätäinen rekrytointi voi kostautua. Huolellinen taustatyö ja miettimisaika turvaavat sen, että mukaan lähtevät henkilöt soveltuvat varmasti tehtävään ja ovat sitoutuneita siihen.

3. Mentorit toimivat pareittain eli kustakin pienryhmästä vastaa mentoripari yhdessä.

Oma polku – toiminnan keskiössä on yhtäältä nuorten yksilöllinen huomiointi ja toisaalta yhteisöllisen, turvallisen ryhmähengen luonti. On tärkeää, että kullakin mentorilla on työpari, jonka kanssa suunnitella ja toteuttaa ryhmän ohjausta. Pilottivuoden aikana myös koordinaattori ja harjoittelija olivat melko tiiviisti mukana ryhmätoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, jatkohankkeessa mentoreilla ja nuorilla itsellään tulee olemaan vielä suurempi vastuu suunnittelusta ja toteutuksesta ja koordinaattori toimii mahdollistajan roolissa.

4. Selkeys toiminnasta viestimisessä.

Niin mentoreiden, nuorten kuin yhteistyökumppaneiden kanssa viestittäessä on olennaisen tärkeää, että viestintä on selkeää; mitä, milloin, missä ja miksi tapahtuu. Nuorten kanssa selkosuomen käyttäminen on tarpeellista. Lisäksi mentorit voivat ilmoittaa nuorille omalla äidinkielellä, esimerkiksi pilottivuoden aikana tärkeistä asioista infottiin ääniviestillä.

5. Säännölliset tapaamiset helpottavat nuorten sitoutumista toimintaan.

Pilottivuoden aikana kokeilimme erilaisia käytäntöjä tapaamisten suhteen, esimerkiksi seuraavasta tapaamisesta sopimista edellisellä kerralla, vaihtelevina päivinä olevia tapaamisia sekä säännöllisesti joka viikko samana päivänä olevia tapaamisia. Säännölliset tapaamiset osoittautuivat parhaimmiksi, sillä nuorten on helpompaa omaksua tapaamisrytmi ja kiinnittyä toimintaan.

6. Mentoreille tarjotaan jatkuva tuki.

Työparityöskentely tukee mentoreita työtehtävässään. Askarruttavissa tilanteissa he voivat olla yhteydessä koordinaattoriin.

7. Nuorten pariin jalkautuminen (esim. oppilaitoksiin) on olennaisen tärkeää.

Nuoret uskaltavat paremmin ottaa yhteyttä, kun kasvot tulevat tutuksi. Koska toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista nuorille, heidän motivoiminen oli aluksi haastavaa.

8. Kyseessä on toiminta, joka rakentuu kohderyhmän intressien ja tarpeiden mukaan.

Nuorten oli myös aluksi vaikea kertoa omia toiveita, mutta toiminnan aikana nuoret uskaltivat kertomaan ajatuksiaan ja mielipiteitään rohkeammin. Tämä on myös yksi merkittävimmistä vaikutuksista hankkeessa.

9. Joustavuus muokata toimintaa tarpeita vastaavaksi.

Jyväskylässä hankkeen hakuvaiheessa ajatuksena oli yksilö- sekä pienryhmäohjaus. Jyväskylän kaupungin kotoutumispalveluista toivottiin mentorivetoista pienryhmätoimintaa.

10. Uuden toimintamallin pilotoiminen vie aikaa.

Jyväskylän Oma polku – toimintaa pääsi isolla liekillä käyntiin elokuun 2018 lopussa eli n.puoli vuotta hankkeen alun jälkeen. Tästä johtuen toiminta painottui syyskauteen ja toimintaa pystyttiin toteuttamaan suunniteltua intensiivisemmin syyskauden ajan, sillä keväältä ja kesältä oli

säästynyt resurssia. Tämä mahdollisti esim. kolme kaksipäiväistä viikonloppuretkä loka – joulukuussa. Retket olivatkin todella suosittuja ja nuoret toivoivat niitä myös jatkossa, sillä viikonloppuisin ja lomilla tekemistä on vähän.

Oma polku -prosessin vaiheet

Toiminnan käynnistysvaiheessa on olennaista kartoittaa kohderyhmän tilanne paikkakunnalla sekä tahot, jotka työskentelevät nuorten kanssa. Jyväskylän Oma polku -toiminnan käynnistyessä keväällä 2018 prosessin vaiheet etenivät alla kuvatusti:

1. Kohderyhmän kartoittaminen:

mistä kieliryhmistä yksintulleita nuoria on kaupungissamme? Kartoittamisvaiheessa yhteistyötä tehtiin Jyväskylän kaupungin kotoutumispalveluiden sekä aikuisten perusopetusta tarjoavien oppilaitosten kanssa.

2. Mentoreiden rekrytoiminen.

Henkilökohtainen alkuhaastattelu sekä Oma polku -mentoriperehdytys (ks. Haastattelulomake sekä mentoriperehdytys -luku).

3. Nuorten tavoittaminen oppilaitosten tai kotoutumispalveluiden kautta.

Jyväskylässä keskeisessä roolissa nuorten tavoittamisessa olivat aikuisten perusopetusta tarjoavat oppilaitokset Gradia ja Kristillinen opisto, joiden ryhmille esittelimme toimintaa kasvokkain. Kummankin oppilaitoksen opinto-ohjaajat olivat keskeisessä roolissa toiminnan käynnistyessä.

4. Avoimet nuorten illat.

Nuorten illoissa nuoret tapaavat mentorit, voivat esittää kysymyksiä sekä halutessaan täyttää ilmoittautumislomakkeen.

5. Oma polku -ryhmien käynnistäminen.

Kussakin kieliryhmässä on kaksi mentoria ja sopivaksi katsottu määrä nuoria (pilottihankkeen toisen kieliryhmän koko oli n. 14 ja toisen n. 6 aktiivista kävijää)

6. Työnohjauksellinen tuki mentoreille.

Askarruttavissa tilanteissa mentoreilla on mahdollisuus saada neuvoja ja tukea koordinaattorilta. Mentoreille järjestettiin myös noin kerran kuukaudessa mentoritapaamisia.

7. Ryhmätoiminnan rinnalla nuorilla on mahdollisuus yksilöohjaukseen sekä retkiin.

Säännöllisen ryhmätoiminnan rinnalla nuorilla on mahdollisuus jutella mentoreiden kanssa kahden kesken. Nuorten kohdalla korostui, että varsinkin koulujen loma-aikoina yksinäisyys ja perheen ikävä voivat korostua. Muun muassa näistä syistä on tarkoituksenmukaista tarjota nuorille toimintaa myös loma-aikoina ja viikonloppuna.

8. Jatkuva dialogi mentoreiden sekä nuorten kanssa, näin turvataan, että toiminta muodostuu osallistujien näköiseksi.

Nuoret saavat siis koko ajan esittää toiveitaan toiminnasta sekä antaa palautetta. Tämä vahvistaa nuorten osallisuuden kokemusta. Mentorit ja nuoret tiesivät, että olemme pilotoimassa uutta toimintamallia ja heidän ajatuksensa, kokemuksensa ja ehdotuksensa ovat tärkeitä.

Tukikummi- koulutus

2. Tervetuloa Tukikummi-koulutukseen!

PÄIVÄ 1

16.30 Alkufiilikset ja tutustuminen

Setlementtityö
Yhteistyökumppanin esittely ja
kohderyhmän kuvaus
Tukikummitoiminta

18.00 Välipalaa ja kahvit

Vapaaehtoistyö
Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyys
Pohdiskeltavaa kotiin

20.00 Kiitos tästä päivästä!

PÄIVÄ 2

16.30 Orientoitumista ja pohdintaa

Kohtaaminen ja käytännön
työvälineet
Tukikummitoiminnan polku

18.00 Välipalaa ja kahvit

Tukiperhe/nuori kertovat
kokemuksiaan
Palaute & alkuhaastattelujen
varaaminen

20.00 Kiitos koulutuksesta!

3. Setlementtityön esittely

- Työtä ohjaavat arvot
- Setlementtiliikkeen perustehtävät
- Historia
- Työmuodot eri setlementeissä:
erityisesti monikulttuurinen työ
- Oman paikallisyhdistyksen esittely

Tukikummi

Joensuun Setlementin Tukikummitoiminta

Tukikummitoiminta on ammatillisesti ohjattu vapaaehtoistoiminnan muoto, jonka tarkoituksena on tukea yksin alaikäisenä maahan tulleiden nuorten kotoutumista tarjoamalla henkilökohtaisia ja luottamuksellisia ihmissuhteita. Toiminta perustuu setlementtikentällä kehitettyyn isosisarustoimintaan.

Tukikummitoimintaa pilotoitiin Joensuun Setlementillä vuonna 2018 Suomen Setlementtiliiton Kotipolku-hankkeen osatoteutuksena. Hanketta rahoitti Työ- ja elinkeinoministeriö ja se sai jatkorahoitusta myös vuodelle 2019, jolloin toiminnan kehittäminen jatkuu.

Toimintaa suunniteltiin, toteutettiin ja arvioitiin tiiviissä yhteistyössä Lukkarila Kodit Oy:n kanssa, jonka perheryhmäkodin, erityisen huolenpidon yksikön ja jälkiseurannan kautta toimintaan osallistuneet nuoret tavoitettiin.

Tukikummitoiminnalla haluttiin mahdollistaa erityisesti omia henkilökohtaisia ihmissuhteita turvallisiin ja luotettaviin aikuisiin, sillä monet nuorten kanssa toimivat ovat esimerkiksi ohjaajia, opettajia tai muita työsuhteessa olevia aikuisia. Parien yhteisten tapaamisten myötä mahdollistuu arjen taitojen ja kielitaidon kehittyminen, kasvussa tukeminen, uudet kokemukset sekä verkoston laajeneminen.

Vapaaehtoinen Tukikummi

Tukikummitoiminnan vapaaehtoiselta ei vaadita erityistaitoja tai -osaamista. Riittää, että on aidosti kiinnostunut nuoren hyvinvoinnin tukemisesta ja valmis käyttämään omaa vapaa-aikaansa luottamuksellisen suhteen mahdollistamiseksi.

Toimintaan ensimmäisenä vuonna osallistuneet vapaaehtoiset olivat hyvin moninainen ryhmä, johon lukeutui eri ikäisiä ja eri sukupuolta olevia sekä muutoin eri taustaisia ihmisiä. Toimintaan osallistui yksin asuvia aikuisia, pariskuntia sekä perheitä. Perheiden kohdalla vähintään yhden vanhemman tuli osallistua vapaaehtoisten koulutukseen. Vapaaehtoisilta vaadittiin vähintään 18 vuoden ikää, riittävästi aikaa 1-4 tapaamisen järjestämiselle kuukausittain sekä halua toimia luotettavana ja läsnäolevana aikuisena yksin alaikäisenä Suomeen tulleelle nuorelle. Lisäksi toivottiin sitoutumista vuoden loppuun saakka. Kaikilta alaikäisten nuorten kanssa toimivilta vapaaehtoisilta tarkistettiin rikosrekisteriote.

Koulutus vapaaehtoisille

Kaikki Tukikummitoiminnan vapaaehtoiset osallistuivat kahden arki-iltana pidettyyn koulutukseen, joka järjestettiin yhdessä Lukkarila Kotien kanssa. Koulutuksessa painotettiin, että osallistuminen ei vielä sido toimintaan vaan tukikummi-ryhtymisen voi päättää koulutuksen käytyään.

Yhteensä seitsemän tuntia kestäneessä koulutuksessa käsiteltiin muun muassa vapaaehtoistyötä, kohtaamista ja vuorovaikutusta, kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyyttä sekä käytännön työvälineitä yhdessäoloon. Koulutuksessa on tärkeää käsitellä toiminnan raameja ja tavoitteita selkeästi ja realistisesti.

Koulutukseen osallistuneet saivat todistuksen koulutukseen osallistumisesta. Lisäksi osallistuneilta pyydettiin palautetta koulutuksesta kehittämistyötä varten. Koulutuksen lopussa ne osallistujat, jotka halusivat jatkaa tukikummeiksi, varasivat itselleen ajan alkuhaastatteluun.

Parien muodostaminen

Vapaaehtoiset tavattiin koulutusten jälkeen yksitellen alkuhaastatteluissa, joiden tarkoituksena on tutustua paremmin vapaaehtoisiin. Alkuhaastattelussa keskustellaan toimintaan lähtemisen motiiveista, omista valmiuksista, mielenkiinnon kohteista ja vapaaehtoisen toiveista toimintaan liittyen. Myös toimintaan osallistuneet nuoret tavattiin ensin vastaavissa alkuhaastatteluissa, joissa kartoitettiin nuorten toiveita toiminnalle.

Haastattelujen jälkeen yhdistettiin toisilleen sopivat tukikummi-nuori -parit yhteistyössä Lukkarila Kotien työntekijöiden kanssa. Parien muodostamisessa otettiin huomioon osallistujien persoonallisuudet, mielenkiinnon kohteet ja esimerkiksi toiveet tapaamisväleistä eli siitä kuinka paljon heillä on vapaa-aikaa käytettäväksi toimintaan. Myös nuorten ohjaajien ajatukset huomioitiin pareja muodostettaessa.

Parit tapasivat toisensa ensimmäisen kerran ohjatussa alkupalaverissa, johon osallistui vapaaehtoistyön ohjaaja ja parien lisäksi myös nuoren oma ohjaaja, mikäli nuori näin toivoi. Yhteisessä tapaamisessa tutustuttiin ja sovittiin toiminnan käytänteistä ja tavoitteista.

Parien itsenäiset tapaamiset vapaa-ajalla

Alkupalaverin jälkeen parit aloittivat yhteiset tapaamiset vapaa-ajallaan ja tapasivat kunkin parin toiveiden mukaisesti 1-4 kertaa kuukaudessa. Viikoittainen avoin aukiolo Global Friday (mikä?) tarjosi pareille mahdollisuuden tavata myös Joensuun Setlementin tiloissa.

Tapaamisten sopiminen ja suunnittelu oli parien omalla vastuulla, mutta vapaaehtoistyön ohjaaja auttoi aina tarvittaessa. Erityisesti toiminnan alussa, tukikummi tulee kannustaa aktiivisen roolin ottamisessa, sillä tutustumisen alkuvaiheissa nuoren voi olla vaikeampaa ehdottaa tapaamista uudelle aikuiselle. Tutustumisen edetessä parit löysivät oman tapansa viettää aikaa yhdessä sekä sopivan tapaamisrytmin.

4. Yhteistyökumppanin esittely ja kohderyhmän kuvaus

Mahdollisen yhteistyökumppanin esittely koulutukseen osallistuville:

- Toimintahistoria, toiminta tänä päivänä
- Lukuja: työntekijät, kohderyhmän nuoret, yksiköt tms.

Kohderyhmän kuvaus:

- Syitä Suomeen tulemiselle
- Ikäjakautuma
- "Tavallinen reitti": ryhmäkoti, oleskelulupa, edustaja, perheryhmäkoti/tukiasunto, jälkiseuranta
- Elämä tällä hetkellä: miten kauan Suomessa, koulunkäynti, harrastukset, kielitaito, yhteys perheeseen?, suhteet suomalaisiin yms.
- Haasteet: lyhyet oleskeluluvat, ikävä ja huoli, perheenyhdistäminen, traumaattiset kokemukset, mahdolliset paineet perheeltä
- Kuitenkin tavallisia murrosikäisiä tai nuoria aikuisia :-)

Joensuun
Setlementti

5. Tukikummitoiminta

Avaintoimijat:

- **Nuori**= 16–20-vuotias yksin alaikäisenä maahan tullut nuori, joka haluaa tukikummin
- **Tukikummi**=
 - Aikuinen ja luotettava ystävä
 - Halua toimia positiivisena roolimallina ja viettää aikaa nuoren kanssa
 - Kuuntelija ja myötäeläjä
 - Yli 18v. vapaaehtoinen
 - Sitoutuminen loppuvuodeksi
 - Itsellä voimavaroja toimia toisen tukena
- Toimintaa ohjaava työntekijä
- Nuorten omat ohjaajat

Joensuun
Setlementti

6. Vapaaehtoistoiminnan periaatteet

"yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen hyväksi tehtyä toimintaa, josta ei saa rahallista korvausta, joka tehdään ilman pakkoa ja jota ei pidetä velvollisuutena sukua tai perhettä kohtaan"

- Vertaistoiminta, auttaminen, palvelutoiminta, kansalaisvaikuttaminen, järjestötoiminta jne.
- Tavallisen ihmisen tieto ja taito riittävät
- Tasa-arvoisuus (vapaaehtoisen rooli), luottamuksellisuus, vaitiolovelvollisuus
- Puolueettomuus, suvaitsevaisuus ja palkattomuus
- Sitoutuminen toimintaan, yhteistyö ja yhteisöllisyys
- Sitoutuminen sovittuihin asioihin ja tapaamisiin, yhteydenpito vapaaehtoistyön ohjaajaan
- Viestintäkanavat: Puhelin, sähköposti, WhatsApp, Facebook/jokin muu?
- Vapaaehtoisten tukimuodot

Joensuun
Setlementti

Tukikummeja ohjeistettiin, että tapaamiset voivat pitää sisällään aivan tavallisia asioita: ruoanlaittoa, ulkoilua, pelailua, retkellä käymistä, elokuvan katselua tai muuta mielekästä puuhaa. Alkutapaamisessa korostettiin myös sitä, että toisen ehdotuksesta voi kieltäytyä, mikäli se ei tunnu itselle mieluisalta. Pareja rohkaistiin kuitenkin kokeilemaan yhdessä ennakkoluulottomasti uusiakin asioita. Lisäksi pareille järjestettiin myös heidän toiveidensa mukaisia yhteisiä tapaamisia.

Vapaaehtoisten tuki

Tukikummiin oli toiminnan aikana mahdollista ottaa yhteyttä vapaaehtoistyön ohjaajaan aina tarvittaessa. Yhteydenottoihin rohkaistiin erityisesti jos toiminnassa ilmeni haasteita esimerkiksi tapaamisten sopimisen, yhteydenpidon tai muiden asioiden suhteen. Lisäksi Tukikummeilta kysyttiin kuulumisia parien tapaamisista ja toiminnan alkamisesta. Erityisesti perheryhmäkodissa asuville nuorille Tukikummeina toimivat olivat yhteydessä myös Lukkarila Kotien ohjaajiin.

Tukikummeille järjestettiin vapaaehtoisten yhteisiä vertaistapaamisia sekä ohjauskeskusteluja. Lisäksi heillä oli mahdollisuus osallistua Joensuun Settlementin vapaaehtoisten yhteiseen virkistätymisiltaan.

Toiminnan päättäminen

Tukikummeilta toivottiin sitoutumista vuoden loppuun saakka toiminnan rahoituksesta johtuen. Joidenkin parien kohdalla toiminta ei kuitenkaan lähtenyt käyntiin toivottulla tavalla tai osallistujilla oli erilaiset odotukset vaikkapa tapaamisten suhteen. Lisäksi toiminnalle voi tulla muita esteitä, kuten henkilökohtaisia syitä tai paikkakunnalta muuttaminen, joiden vuoksi toiminta joudutaan keskeyttämään hetkeksi tai lopettamaan kokonaan.

Tällaisissa tilanteissa oli tärkeää käydä päätös lopettamisesta läpi kasvokkain sekä vapaaehtoisen että nuoren kanssa. Halutessaan molemmilla on tällaisessa tilanteessa mahdollisuus jatkaa toiminnassa siten, että hänelle etsitään uusi pari.

Toiminnan arviointi ja kehittäminen

Tukikummeilta kysytyssä palautteessa vastaajat mainitsivat tärkeimmäksi syyksi toimintaan osallistumiselle sen, että voivat olla läsnä nuoren elämässä. Lisäksi esiin nousi auttamisen halu ja uusiin ihmisiin tutustuminen. Myös turvapaikkapolitiikkaan liittyvät kysymykset nousivat vastauksissa esille. Toiminnan onnistumisiksi mainittiin yhteiset hetket ja kohtaamiset nuoren kanssa, nuoren ja kummin sopivuus toisillensa, aito molemminpuolinen välittämisen tunne, kulttuuriin tutustuminen ja vapaaehtoiselle annettu tuki.

Haasteiksi mainittiin aikataulujen yhteensovittaminen ja yhteisen tekemisen keksiminen. Vastauksissa mainittiin sekä nuoren epäaktiivisuus että Tukikummin oma kiireinen elämä tai oma epäaktiivisuus tapaamisten ehdottami-

nessa. Näiden asioiden kohdalla tuen antaminen jatkossa on erityisen tärkeää. Lisäksi kehittämisajatuksena tuotiin esille vaihtoehtoisen vapaaehtoistyön tarjoaminen, mikäli toiminta oman parin kanssa tai ylipäättään ei tunnu itselle sopivalta.

Nuorten palautteessa kieleen ja kulttuuriin sekä erityisesti kulttuurisiin kokemuksiin liittyvät asiat nousivat keskusteluissa vahvasti esille. Nuoret nostivat esiin itselleen uusia kokemuksia ja tärkeitä asioita, jotka ovat toteutuneet Tukikummin kanssa. Retket, ruoanlaitto ja opinnoista keskusteleminen nousivat esiin useamman nuoren vastauksissa. Tukikummitoiminnan kautta nuoret ovat saaneet vapaa-ajalleen uudenlaista tekemistä yhdessä Tukikummin tai perheen kanssa.

Lukkarila Kodit Oy:n sosiaalityöntekijä kuvailee Tukikummitoiminnan vaikutuksia nuorten vapaa-aikaan ja sosiaalisiin verkostoihin seuraavasti:

”Nuoret ovat saaneet tekemistä vapaa-aikaansa ja uusia kokemuksia tukikummiensa kanssa tehdyistä retkistä ym. aktiviteeteista. Perheryhmäkodissa asuvat nuoret ovat tulleet tapaamisista hyvillä mielin kotiin. (Jälkiseurannan nuorten osalta tapaamiset itsenäisempiä.) Nuoret ovat saaneet mahdollisuuden tutustua suomalaisiin koteihin ja tavalliseen elämään.”

”Tukikummin tai -perheen saaminen on näkynyt nuorten sosiaalisen verkoston laajentumisena ja perheryhmäkodin ulkopuolisten ihmissuhteiden lisääntymisenä. Nuoret ovat saaneet tärkeitä henkilökohtaisia kontakteja suomalaisiin aikuisiin ja perheiden osalta myös lapsiin. Henkilökohtaiset kontaktit näyttäytyvät merkityksellisiltä, koska Lukkarilan työntekijät ovat kaikkia nuoria varten. On tärkeää, että nuorilla on työntekijöiden lisäksi myös muita aikuisia tukijoita elämässä.”

Vaikka monet nuorista puhuvat jo hyvää suomea, on toiminnan aina ollut tärkeää selittää uudelleen mitä Tukikummin kanssa voi tehdä ja mitä toiminnalla tarkoitetaan. Myös Tukikummit itse ovat huomanneet saman ja he ovat selvittäneet toimintaa tapaamisten yhteydessä.

Vuoden 2018 aikana Joensuun Settlementillä järjestettiin kaksi vapaaehtoisten koulutusta. Jatkossa koulutusta aiotaan kehittää jatkuvaksi siten, että toimintaan voi lähteä mukaan missä vaiheessa vuotta tahansa ilman, että tarvitsee odottaa seuraavaa koulutusta. Yksi oppimiskokemuksista liittyi siihen, että tämänkaltaisen erityisessä kohderyhmässä olevien nuorten kanssa tehtävä työ vaatii aikaa luottamuksen syntymiselle. Vuonna 2018 Tukikummitoiminnan parien yhteisiä tapaamisia ei järjestetty montaa, sillä haluttiin antaa pareille rauhaa tutustua ensin toisiinsa. Ensimmäiset toiveet yhteisten tapaamisten järjestämisestä tulikin vapaaehtoistyön ohjaajalle vasta loppuvuonna. Tällaista yhteistä toimintaa tullaan järjestämään jatkossa enemmän ja osallistamaan parit sen suunnittelussa ja toteutuksessa.

7. Tukikummitoiminta vapaaehtoistoimintana

- Tärkeää tunnistaa omat motiivit, antaa suuntaa ja voimia tekemiseen! Pohdi avoimesti omia motiivejasi, ei ole "oikeita" tai "väärä" motiiveja (esim. opinnollistaminen).
- Vapaaehtoistoiminnassa on oikeuksia ja velvollisuuksia, vaikka perustuukin vapaaehtoisuuteen ja omiin kiinnostuksen kohteisiin.

MOTIIVI-harjoitus

Joensuun
Setlementti

8. Kulttuurisensitiivisyys

- Halu, kyky ja herkkyyys kunnioittaa kulttuurisia piirteitä, jotka eroavat omasta kulttuurista sekä samaankin kulttuuriin kuuluvien ihmisten välisiä eroja.
- Aito kiinnostus
- Toisen kulttuuria ymmärretään aina suhteessa omaan kulttuuriin. Toisen ihmisen elämää ja toimintaa suhteutetaan omaan elämään.
- Ihmiset ovat yksilöitä kulttuurista riippumatta!
Yksilösensitiivisyys.

Joensuun
Setlementti

9. Kulttuurijäävuori

- Millainen on minun jäävuoreni?
- Mitä näytän itsestäni muille?
- Millaiset asiat ovat piilossa pinnan alla?

JÄÄVUORI-harjoitus

Kulttuurijäävuori

Tukikummi-koulutus

Ohjausmateriaali diaesityksen tueksi.

Tukikummi-koulutuksen kesto on yhteensä seitsemän tuntia, joka Kotipolku-hankkeen toteutuksessa jaettiin kahdelle koulutuspäivälle (3,5 h/päivä). Koulutuksen tarkoituksena on antaa vapaaehtoiselle riittävä tietotaito ja perehdytys yksin alaikäisenä maahan tulleen nuoren Tukikummina toimimiseen.

Joensuun Setlementin Kotipolku-hankkeen osatoteutuksen, Tukikummitoiminnan, vapaaehtoisten koulutus perustuu Joensuun Setlementin, Ahjolan Setlementin ja Luotolan Nuorten Isosisarustoiminnan kurssimateriaaliin (*Isosisaruskurssi. Vapaaehtoisen opas. 2017. Fram, Vaasa. Setlementtijulkaisuja 51.*).

PÄIVÄ 1

Dia 2 Koulutusrungon esittely vapaaehtoisille.

Dia 3 Setlementtityön esittely: historiaa, arvokeskustelua ja liikkeen perustehtävät. Arvot tärkeä tuoda esiin: ovatko ne sellaisia, jotka vapaaehtoinen voi hyväksyä ja joiden mukaan toimia.

Monipuolinen Setlementtityö: millaisia toimintamuotoja eri Setlementit toteuttavat Suomessa. Monikulttuurinen työ Setlementeissä: monikulttuurisuustyön eri toimintamuotojen esittelyä.

Oman paikallisyhdistyksen toiminnan esittely.

Dia 4 Yhteistyökumppanin esittely ja kohderyhmän kuvaus: mikäli toiminnassa on vahvasti mukana yhteistyökumppani, jonka kautta kohderyhmän nuoret tavoitetaan, voidaan heidät kutsua mukaan koulutuksen toteuttajiksi.

Kotipolku-hankkeen Tukikummitoiminnassa yhteistyökumppanin rooli oli merkittävä, minkä vuoksi heidän toimintaansa käytiin läpi kattavasti. Tässä kohtaa vapaaehtoisille kerrottiin myös tietoa kohderyhmästä: millainen on yksin Suomeen tulleen nuoren "polku", millaisia taustoja Tukikummin haluavilla nuorilla voi olla ja millaista elämä tällä hetkellä on.

Maahanmuuttoprosessin ja byrokratian sekä erilaisten mahdollisten taustojen läpikäyminen auttaa vapaaehtoisia huomioimaan kohderyhmän erityisyyden. Kuitenkin tärkeää painottaa, että nuoret ovat aivan tavallisia murrosikäisiä tai nuoria aikuisia!

Dia 5 Tukikummitoiminta: mitä toimintaan kuuluu ja millaiset roolit toimijoilla on.

Dia 6 Vapaaehtoistoiminnan periaatteet: mitä on vapaaehtoistyö ja mitä vapaaehtoisilta odotetaan. Koulutukseen osallistujilla eri kokemuksia vapaaehtoistyöstä: osa monessa mukana, osa ensimmäistä kertaa lähdössä vapaaehtoiseksi.

Dia 7 Tukikummitoiminta vapaaehtoistoimintana: omien motiivien tarkastelu.

• • • • • Harjoitus MOTIIVI:

Jaetaan osallistujille post-it -lappuja. Jokaiselle lapulle yksi oma motiivi: miksi olen lähdössä mukaan toimintaan Tukikummiksi? Lappuja saa kirjoittaa omassa rauhassa sen verran kuin keksii (ohjeistus esim. 3-5).

Kun osallistujat ovat valmiit, laitetaan esille neljä eri otsikkoa A4-papereilla:

1. Vastapainoa arkeen 2. Auttamisen halu 3. Yhteisöllisyyden kaipuu 4. Halu oppia uutta.

Ohjeistetaan osallistujat pohtimaan, minkä otsikon alle omat motiivit kuuluvat ja liimaamaan ne otsikon alle. Lappuja voi liimata myös eri otsikoiden väliin tai viereen, mikäli motiivi ei sovi suoraan yhden otsikon alle.

Kategoria kerrallaan pyydetään osallistujia kertomaan, millaisia motiiveja nousi esiin. Jokainen saa kertoa sen verran kuin haluaa. Jutellaan yhdessä siitä, että motiiveista on hyvä olla tietoinen, sillä ne ohjaavat toimintaa. Toiminnasta tulee myös itse saada, eikä olla vain antamassa. Auttamisen halun yhteydessä voidaan puhua vapaaehtoisen roolista (ei asioiden selvittäjä).

Dia 8 Kulttuurisensitiivisyys: keskustelua sensitiivisyydestä toisen kulttuurin edustajan kohtaamisessa. Kohderyhmän nuorilla tasapainoilua kahden kulttuurin välissä: kuinka Tukummi voi tukea omassa kulttuuri-ilmaisussa?

Dia 9 Kulttuurijäävuori

• • • • • Harjoitus JÄÄVUORI:

A4-lapulle jokainen voi hahmotella oman kulttuurijäävuoren kaikessa rauhassa. Ei tarvitse jakaa muiden kanssa. Tarkoituksena auttaa hahmottamaan kulttuurin vaikutusta kohtaamisessa: nuorella voi olla vaikeasti nähtävissä olevia kulttuurisidonnaisia toimintatapoja tai ajatusmalleja, jotka voivat näyttäytyä yhdessä toimiessa. Tukikummita vaaditaan aitoa kiinnostusta ja sensitiivisyyttä. Jos tuntuu hankalalta aloittaa niin osallistujia voi ohjeistaa lähestymään tehtävää esimerkiksi uuteen yhteisöön kiinnittymisen kontekstista (esimerkiksi uusi työ- tai opiskelupaikka).

Dia 10 Sukupuolisensitiivisyys: Tukikummin rohkaisu omaksi itsekseen kasvamisesta. Monilla nuorista taustalla kulttuurit, joissa miehen ja naisen roolit vahvasti erotellut. Liittyy myös Setlementtiarvoihin: moninaisuuden arvostaminen.

Dia 11 Pohdintaa ja keskustelua siitä mitä kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen työote edellyttää.

Dia 12 Muita toiminnassa tärkeitä lähtökohtia: millaista tukea nuori tarvitsee?

Dia 13 Kotitehtävä koulutukseen osallistuneille. Keskustelua kysymyksistä seuraavalla koulutuskerralla.

10. Sukupuolisensitiivisyys

- Sukupuolisensitiivisessä työotteessa sukupuoliin liittyvät käsitykset ja stereotypiat ovat erityistarkastelun kohteena. Sukupuolineutraali näkökulma sen sijaan häivyttää sukupuolierot.
- Kasvussa tukeminen (esim. tyttönä tai poikana olemiseen kohdistuvat paineet, murrosiän keholliset muutokset).
- Erilaiset naisena ja miehenä olemisen mallit, peilinä toimiminen.
- Perheen malli. Millaiset roolit vallitsevat perheen sisällä?
- Sukupuoli on subjektiivinen ja moninainen kokemus ja sen ilmaisu on yksilöllistä.
- Tukikummi voi rohkaista nuorta kasvamaan oman näköisekseen aikuiseksi, sukupuolesta riippumatta.

Joensuun
Setlementti

11. Mitä se edellyttää minulta?

- Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen työote edellyttää oman ajattelun ja rooleihin liittyvien käsitysten tiedostamista sekä omaa toimintaa ohjaavien arvojen ja asenteiden kriittistä tarkastelua. Millaisia arvoja ja odotuksia valtakulttuuri asettaa?
- Millainen nainen/mies/yksilö itse olen? Mihin olen itse kasvanut?
- Mitä arvoja itse välitän? Miten ympäröivä kulttuuri on vaikuttanut minuun? Meillä jokaisella on etninen tausta ja arvopohjamme ovat rakentuneet sen kulttuurin aineksista, jossa olemme kasvaneet ja eläneet.
- Millainen käsitys minulla on ihmisistä ja siitä, millaisia heidän pitäisi olla (normikriittisyys).

Joensuun
Setlementti

12. Muita tärkeitä lähtökohtia

- Itsetunnon tukeminen
 - Identiteetin, minäkuvan ja itsetunnon muodostuminen.
 - Hyväksytyksi tuleminen, taustalla rasismikokemukset.
- Tunnetaidot
 - Tunnistaminen, nimeäminen, säätely.
 - Kaikki tunteet ovat oikeita! Tunteen hyväksyminen.
- Sosiokulttuurinen innostaminen
 - Ryhmään kuulumisen vahvistaminen.
 - Suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen ja kotoutuminen.
 - Yhdessä toimiminen yhteisten pelisääntöjen mukaan.
 - Toiminnan ja motivaation nouseminen tukipareista:
 - "Mikä on meidän näköistä toimintaa?"

Joensuun
Setlementti

PÄIVÄ 2

Dia 15 Orientoitumista toiseen koulutuspäivään: Mitä ajatuksia jäi ensimmäisestä koulutuspäivästä? Jos tuntuu hankalalta keksiä kuinka aloittaa, niin voi käyttää annettujen lauseiden aloituksia fiiliskierroksella.

• • • • • Harjoitus ERILAISIA NUORIA:

Erilaisia nuoria -harjoituksessa osallistujat jaetaan pareihin/pieniin ryhmiin ja jokainen pari tai ryhmä ottaa itselleen yhden lapun, jossa on ohjaajan etukäteen valmista case-esimerkki mahdollisesta nuoresta.

Esimerkkeihin on sisällytetty erilaisia luonteenpiirteitä, eri sukupuolia edustavia, eri ikäisiä ja eri maista saapuneita nuoria. Esimerkeissä voidaan kuvailla nuoren asu- ja elämäntilannetta, oleskeluluvun pituutta, tietoa perheestä, harrastuksia ja mielenkiinnon kohteita, uskontoa tai muita tiedossa olevia asioita muutamalla ranskalaisella viivalla.

Osallistujat keskustelevalt aluksi pareittain tai ryhmässä, millaista tukea nuori voisi heidän mielestään kaivata ja millaista yhteistä tekemistä hänelle voisi ehdottaa. Lopuksi case-esimerkit luetaan ja jaetaan ajatukset ryhmän kesken. Case-esimerkkien tulee olla ehdottomasti sellaisia, joista ei voi tunnistaa yksittäistä nuorta (esimerkiksi nimet, iät, harrastukset muutettu)! Tarkoituksena on kuitenkin, että koulutukseen osallistujat saavat käsityksen, millaisia erilaisia nuoria toimintaan voi olla lähdössä mukaan.

Lopuksi kotitehtävän purku keskustellen. Jokainen saa jakaa sen verran kuin haluaa ja teemoja voidaan pohtia yhdessä. Koulutuksen vetäjä voi esimerkiksi aloittaa omilla kokemuksillaan.

Dia 16 Hyvä kohtaaminen: millaisiin asioihin Tukikummi voi kiinnittää huomiota nuoren kanssa ollessaan. Muistutus siitä, että aina voi olla yhteydessä toiminnan ohjaajaan ja keskustella ajatuksistaan.

• • • • • Harjoitus SYDÄMELLINEN VERKOSTO:

Sydämellinen verkosto -harjoituksessa osallistujille jaetaan sydämen muotoiset paperit. Tärkeää ohjeistaa alussa, että tehtävän tuotos jää vain itselle eikä sitä jaeta muiden kanssa.

Osallistujia pyydetään kirjoittamaan sydämeen sellaisia ihmisiä, tekoja tai sanoja, jotka ovat rohkaisseet tai tukenet. Kirjoittamisen jälkeen voidaan keskustella yhdessä miltä harjoituksen tekeminen tuntui. Tarkoituksena on saada osallistujat miettimään kannustamisen ja rohkaisemisen merkitystä, jota vapaaehtoisena voi toiselle osoittaa.

Dia 17 Vuorovaikutus ja yhteyden syntyminen: millaisia ajatuksia voi tulla eteen, kun Tukikummitoiminnan parit alkavat tavata toisiaan? Tärkeää antaa aikaa yhteyden syntymiselle – ei ole itsestäänselvyys, että päästään keskustelemaan syvällisemmistä asioista, mutta toiminta silti merkityksellistä!

Dia 18 Miten asiat jatkuvat koulutuksen jälkeen? Käydään läpi toiminnan rakennetta. Lisäksi kerrotaan vapaaehtoisille tarjottavasta tuesta ja sen eri muodoista.

Dia 19 Käytännön asioita toimintaan. Esimerkiksi nuorten vakuutukset. Vaitiolovelvollisuutta tulee painottaa, mutta myös korostaa, että esimerkiksi lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuus koskee myös vapaaehtoisia. Aina tieto mietityttävistä asioista toiminnan ohjaajalle! Yhteydenpidossa voidaan puhua siitä, ettei esimerkiksi nuoren nimeä kokonaisuudessaan käytetä sähköposteissa.

Dia 20 Keskustelua siitä, mitä kaikkea yhdessä voi tehdä. Läsnäolo tärkeintä! Toiminnan ohjaajalta voi kysyä vinkkejä, jos pari ei keksi yhteistä tekemistä.

Dia 21 Yhteystietojen tallentaminen.

Koulutuksen lopuksi osallistujat ovat varanneet valmiiksi tehdystä ohjauskalenterista itselleen tunnin mittaisen ajan alkuhaastatteluun. Lisäksi on kerätty koulutuspalautetta sekä kirjoitettu osallistumistodistukset.

Koulutuksen toisessa päivässä on vierailut Tukikummi/perhe ja nuori kertomassa kokemuksistaan yhdessäoloon liittyen. Ensimmäisellä koulutuskerralla vierailijat löytyivät yhteistyökumppanin kontakteista: vierailevalla nuorella oli tukiperhe. Paria on haastateltu vapaamuotoisesti ja koulutukseen osallistujat ovat voineet esittää omia kysymyksiään. Pareilta on kysytty muun muassa:

- Miten lähdit toimintaan mukaan ja miksi?
- Alkufiilikset: Miten toiminta lähti käyntiin? Millainen ensitapaaminen oli?
- Millainen suhteenne on?
- Mitä yleensä teette yhdessä?
- Miksi tukikummi/perhe on sinulle tärkeä?
- Oletko oppinut jotain?
- Mikä on ollut parasta?
- Mikä on ollut haastavaa?
- Mitä neuvoja antaisit tuleville vapaaehtoisille?

13. Kotitehtävä

- Missä elämäntilanteessa tai -vaiheessa olisit itse hyötynyt Tukikummista?
- Muistele kohtaamiasi vierauden kokemuksia. Oletko joskus tuntenut ulkopuolisuutta ja joukkoon kuulumattomuutta? Millaiset asiat vaikuttivat näiden tunteiden syntymiseen?

Joensuun
Setlementti

14. Tervetuloa Tukikummikoulutukseen!

PÄIVÄ 1

16.30 Alkufiilikset ja tutustuminen
Setlementtityö
Yhteistyökumppanin esittely
Nuorten polku
Tukikummitoiminta

18.00 Välipalaa ja kahvit
Vapaaehtoistyö
Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyys
Pohdiskeltavaa kotiin

20.00 Kiitos tästä päivästä!

PÄIVÄ 2

16.30 Orientoitumista ja pohdintaa
Kohtaaminen ja käytännön työvälineet
Tukikummitoiminnan polku

18.00 Välipalaa ja kahvit
Tukiperhe/nuori kertovat
kokemuksiaan
Palaute & alkuhaastattelujen
varaaminen

20.00 Kiitos koulutuksesta!

Joensuun
Setlementti

15. Orientoitumista

Harjoitus: Jatka lausetta Minua mietityttää...
Haluaisin tietää...
Minua ilahduttaa...
Odotan, että...

ERILAISIA NUORIA-harjoitus:

- Kotitehtävän purku:
 - Missä elämäntilanteessa tai -vaiheessa olisit itse hyötynyt Tukikummista?
 - Muistele kohtaamiasi vierauden kokemuksia. Oletko joskus tuntenut ulkopuolisuutta ja joukkoon kuulumattomuutta? Millaiset asiat vaikuttivat näiden tunteiden syntymiseen?

Joensuun
Setlementti

16. Hyvä kohtaaminen

- Läsnäoloa: aito kiinnostus ja toisen äärelle pysähtyminen
- Ennakkokäsitysten hylkääminen, avoimuus toisen ainutkertaisuudelle
- Hyväksyvä myötäeläminen, kuunteleminen
- Heittäytymistä, joskus omalta mukavuusalueelta poistumista
- Itsetunnon tukemista: kannustamista, rohkaisua, peilinä toimimista
- Roolimallina ja aikuisena toimimista
- Rajojen asettamista, keskustelua yhteisistä pelisäännöistä
- Nuorta varten olemista! Rajat omien kokemusten kertomisessa
- Huolen purkamista vapaaehtoistyön ohjaajan kanssa

SYDÄMELLINEN VERKOSTO-harjoitus

- Mitä ajatuksia harjoituksen tekeminen herätti? Oliko helppoa tai vaikeaa tehdä harjoitusta? Opitko jotakin mitä voit hyödyntää vapaaehtoisena toimimisessa)

Joensuun
Setlementti

17. Vuorovaikutus ja yhteyden syntyminen

- Uuteen ihmissuhteeseen tullaan aina aikaisemmat ihmissuhdekokemukset mukana
- Vuorovaikutus sisältää aina jännitteitä! Anna aikaa yhteyden syntymiselle.

Nuoren jännitteet: menettämisen pelko, epäonnistumisen kokemuksia ihmissuhteissa, luottamuksen puute, vieras aikuinen, "mitä voin kertoa, kertooko Tukikummi muille, mitä hän minusta ajattelee, mitä muut ajattelevat, uskallanko toivoa häneltä jotakin jne."

Vapaaehtoisen omat jännitteet: "olenko tarpeeksi kiva, syntyykö suhde, riittääkö aika, osaanko sanoa oikeita asioita, pitääkö hän minusta, en osaa olla nuorten kanssa luonteva, olen niin erilainen kuin hän, mitä jos en olekaan sellainen kun nuori toivoo, entä jos joudun sanomaan ei, tuotanko pettymyksen jne"

Joensuun
Setlementti

18. Tukikummitoiminnan polku – Miten asiat etenevät kurssin jälkeen?

- Toimintaan ilmoittautuminen
- Tukikummitoiminnan koulutus ja alkuhaastattelu
- Rikostaustan tarkistaminen, jos nuori alle 18-vuotias
- "Match making" = pariin yhdistäminen
- Alkupalaveri
- Itsenäiset tapaamiset 1–4 kertaa kuussa
- Lopetus sovitusti (kerrotaan lopettamisesta hyvissä ajoin, "juhlat" viimeisellä tapaamisella, kortti/kirje)

Tukikummitoiminnan tukimuodot:

- Henkilökohtainen ohjaus aina tarvittaessa
- Vapaaehtoisten ohjauskeskustelut
- Vapaaehtoisten vertaistapaamiset ja virkistykset
- Parien yhteiset tapahtumat

Joensuun
Setlementti

Oheismateriaaleja

Oma polku -ohjaaja / haastattelulomake 2018

Päivämäärä:

Nimi:

Syntymäaika:

Puhelinnumero:

Sähköpostiosoite:

Postiosoite:

Elämäntilanne tällä hetkellä:

Motivaatio ja innostus ohjaajuuteen:

Aiempi kokemus:

A) Yksilöohjauksesta?

B) Pienryhmän ohjaamisesta?

C) Nuorten kanssa työskentelystä?

D) Turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelystä?

E) Verkostotyöstä? Paikallisen toimintakentän
tuntemus (oppilaitokset ym.)

Koulutus:

Työhistoria:

Tärkeät arvot ja asiat elämässä:

Taidot, vahvuudet, kiinnostuksenkohteet:

Kuinka monta tuntia kuukaudessa voisit tehdä
ohjaustunteja Oma polku -hankkeessa?
Pystytkö tekemään myös iltatyötä?

Ensiapukoulutus, hygieniapassi tai muut erityistai-
dot/-kurssit:

Kehittymistoiveet ja -tarpeet:

Oma polku -koulutus (n. 4-6h tai 2 x 2-3 h):

Pääsetkö arkena virka-aikaan?

Sopiiko ilta/viikonloppuaika?

Mistä kaipaat lisätietoa?

Palautelomake Tukikummi-koulutuksesta

Mistä sait tietää koulutuksesta?

- Kuulin tuttavalta
- Oppilaitokseni kautta
- Joensuun Setlementin nettisivuilta
- Näin mainoksen lehdessä, missä?
- Jostain muualta, mistä?

Arvioi seuraavia koulutukseen liittyviä väittämiä
asteikolla 1-4.

1=Täysin eri mieltä

2=Jokseenkin eri mieltä

3=Jokseenkin samaa mieltä

4=Täysin samaa mieltä

Koulutuksen tiedotus ja markkinointi
olivat onnistuneet

Koulutus vastasi odotuksiani

Koulutuksen tavoite oli selkeä

Koulutuksen tarkoituksena oli saada valmiuksia ja
välineitä toimia Tukikummina. Koulutus vastasi tätä
tarkoitusta.

Kouluttaja hallitsi kouluttamansa
asian sisällön hyvin

Koulutuksen kesto oli sopiva

Ajatustenvaihto muiden koulutukseen
osallistujien kanssa oli antoisaa

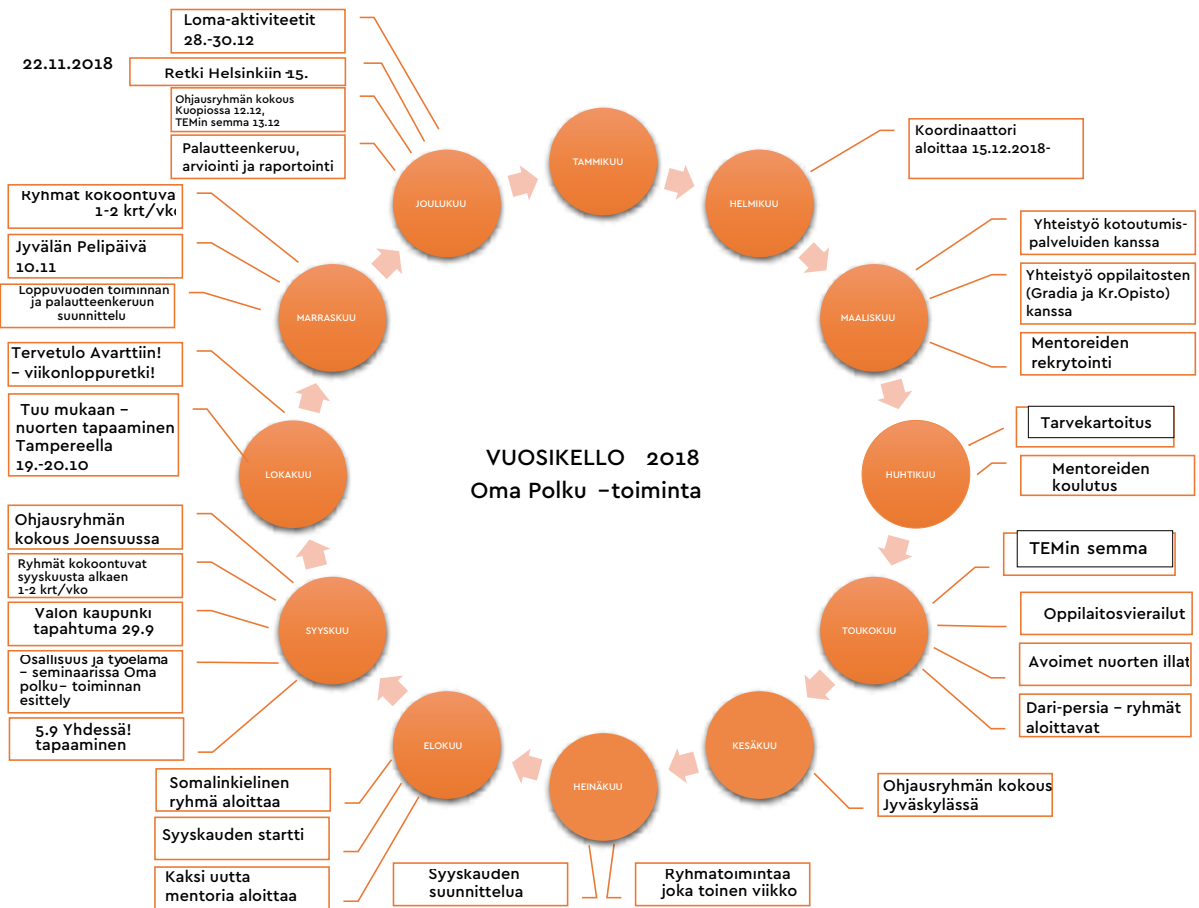
Koulutuksen käytännön puitteet olivat hyvät
(koulutustila, tarjoilut)

Voin hyödyntää koulutuksessa oppimaani
vapaaehtoisena toimiessani

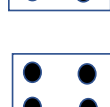
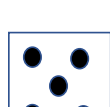
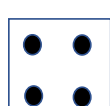
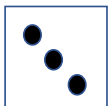
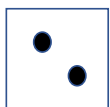
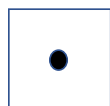
Mitä mieltä olit koulutuksesta kokonaisuudessaan?

Mikä oli koulutuksen parasta antia?

Miten kehittäisit koulutusta?

OMA POLKU - PELI

Mitä harrastat?	Kuka olet?	Mistä tykkäät?	Mitä pelkää?	Mistä tulet iloiseksi?	Mikä on sinusta kummallista?
Mikä on sinun lempiväri?	Haluatko pelata jalkapalloa tai lentopalloa?	Tykkäätkö olla koiran kanssa?	Mitä tekisit, jos voitat miljoona euroa?	Mitä tekisit, jos olisit köyhä?	Mistä suutut?
Mikä on sinun lempiruoka?	Mikä on sinun lempimusiikkia?	Millainen on hyvä ystävä?	Oletko sinä empaattinen?	Tykkäätkö tanssia?	Tykkäätkö keskustella ihmisten kanssa?
Tuletko toimeen erilaisten ihmisten kanssa?	Millaisen auton haluat ostaa?	Mitä työtä haluat tehdä?	Tykkäätkö vitsailla?	Tykkäätkö liikunnasta?	Autatko vanhoja ihmisiä?
Mitä kieliä sinä osaat?	Missä olet hyvä?	Mitä kieltä osaat parhaiten?	Oletko sosiaalinen?	Tunnetko erilaisia kulttuureja?	Pidätkö taiteesta?
Mitä sinä haluat tehdä tulevaisuudessa?	Onko vaikea opiskella uutta kieltä?	Osaatko soittaa kitaraa?	Mistä eläimistä pidät?	Mitä rakkaus sinulle tarkoittaa?	Seurusteletko?

Rohkeasti ihmisen puolella jo 100 vuotta

Setlementtityön perusta

- Setlementtityön tavoite on edistää yhdenvertaisuutta, moniarvoisuutta ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta.
- Työvälineinä ovat yksilön kunnioitus, moninaisuuden arvostaminen, heikoimpien tukeminen sekä kaiken pohjana luottamus ihmisiin ja heidän voimavaroihinsa.

Toiminnan perusarvot

- Rohkeus ja luottamus
- Paikallisuus ja yhteisöllisyys
- Yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus

100 vuotta setlementtityötä

- 45 setlementtitoimijaa, n. 50 paikkakunnalla
- Vuonna 2017
 - n. 4 600 työntekijää ja 3000 vapaaehtoista
 - toiminta tavoitti vähintään 150 000 vapaaehtoista yksittäistä ihmistä
 - alle 29 vuotiaita osallistujia oli 41 400
 - puolet miehiä, puolet naisia
- Setlementtiliikkeeseen kuuluu 16 kansalais-, kolme kansanopistoa ja kaksi erityisoppilaitosta

Setlementtiliike tänään

- Yhteiskuntamme elää murroksen aikaa. Maahamme saapui vuonna 2015 pakolaisia, joista osa on saanut Suomesta turvapaikan. Ihmisläheistä ja monipuolista setlementtityötä todella tarvitaan. Eriarvoistuminen, vihapuhe ja rasismi ovat nostaneet päätään yhteiskunnallisessa keskustelussa.
- Setlementtitoiminnan rahoitus perustuu pääasiassa kuntien kanssa tehtävään yhteistyöhön, asiakasmaksuihin, opetusministeriön kautta saataviin valtionapuihin sekä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuskuksen eli STEA:n projekti- ja investointiavustuksiin.

Setlementti

- Ehkäisemme nuorten syrjäytymistä
- Poistamme ikäihmisten yksinäisyyttä
- Tarjoamme yhteisöllisiä ja kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja kaikenlaisille ihmisille
- Tarjoamme asumisen palveluita mielenterveys- ja päihdekuntoutujille
- Tuemme maahanmuuttajia osaksi suomalaista yhteiskuntaa

Setlementti

Setlementtien lapsi- ja nuorisotyö

Paikallisetlementit tekevät hyvin monimuotoista lapsi- ja nuorisotyötä:

- Varhaiskasvatus: päiväkoteja, aamu- ja iltapäivätoimintaa, perhetyön toiminnot.
- Perusnuorisotyötä: nuorisotilatoiminta, harrastekerhot, retki- ja leiritoinnot.
- Erityis-/sosiaalinen nuorisotyö: Tyttöjen & Poikien Talot, Tyttöjen ja Poikien Tuvat, Isosisarrustoiminta, monikulttuurinen nuorisotyö, erityishankkeet (mm. seksuaaliväkivalta, talousneuvonta jne.)
- Kulttuurinen nuorisotyö: 19 opiston kurssitoiminta (teatteri, musiikki, tanssi jne.)
- Arvomme näkyvät vahvasti mm. sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisen työotteen kautta, joka "läpileikkaa" täysin tai ainakin osittain koko lapsi- ja nuorisotyöomme.

Setlementti

Rohkeus vaatia muutosta

Setlementti

Setlementtiteesit

- Rohkeus kokea elämä kaikessa karuudessaan ja kauneudessaan
- Rohkeus kohdata ja luottaa ihmiseen
- Rohkeus ylittää erilaiset raja-aidat
- Rohkeus antaa ääni heille, joita kukaan ei kuule
- Rohkeus löytää ne, joita kukaan ei näe
- Rohkeus puolustaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta
- Rohkeus vaatia yhdenvertaisuutta
- Rohkeus oppia uutta koko ikänsä
- Rohkeus vaatia muutosta

Setlementti

Rohkeus antaa ääni heille
joita kukaan ei kuule

Setlementti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

KIITOKSET

Työ- ja elinkeinoministeriö • Joensuun ja Jyvälän Setlementit • Kuopion Setlementti Puijola
• Jyväskylän kaupungin kotoutumispalvelut • Gradia (Jyväskylän koulutuskuntayhtymä)
Jyväskylän kristillinen opisto • Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut ja liikuntapalvelut
• Yhdessä ei olla yksin – hyvinvointihanke/Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus) • Yhdessä
olemme enemmän – hanke (Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry) • Lukkarila Kodit Oy • Humanistinen
ammattikorkeakoulu • Itä-Suomen yliopisto • Opinsauna-hanke • African Students Association
• Karelia-ammattikorkeakoulu • Opintokeskus Sivis • Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys •
Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys • Joensuun Lyseon lukion IB-linja

Keltaisen
linjan takana
aktiivinen
linkki!

Setlementti

ROHKEASTI IHMISEN PUOLELLA

Joensuun Setlementti
Jyvälän Setlementti
Setlementtiliitto

Suomen Setlementtiliitto
Sturenkatu 11, 00510 Helsinki
puh. 0108375500
liitto@setlementti.fi

